

Verbeter de wereld, begin in Heerlen

**Verkiezingsprogramma
Gemeenteraad 2022**

**Partij voor
de Dieren**

Verbeter de wereld, begin in Heerlen!

Soms word je moedeloos van alle berichten over klimaatverandering, woonproblemen, onrechtvaardige verdeling van geld en voorzieningen, verlies van dieren en planten, de stikstofcrisis en dierenwelzijnsproblemen.

Kunnen we het tij nog keren? Is er verandering mogelijk? Jazeker! Als we onze krachten bundelen, kunnen we juist in onze eigen woonomgeving samen het grote verschil maken. Het kan en moet anders!

Partij voor de Dieren wil Heerlen weerbaarder maken, een hechte gemeenschap smeden. Met bindende inspraak van burgers in burgerberaden. Met oog voor rechtvaardigheid en inclusiviteit.

Maar daarnaast moet onze stad ook worden voorbereid op de toekomst. Met veel meer groen dat ons beschermt tegen het veranderende klimaat. En met een gemeente die haar inwoners ondersteunt bij het verduurzamen van hun huis om daarmee energiearmoede tegen te gaan.

De Partij voor de Dieren bestaat dit jaar 20 jaar en we hebben al die tijd vastgehouden aan onze idealen. We zijn de partij waarvan de kiezers zich het meest verbonden voelen met de partijstandpunten, volgens onderzoek van Peil.nl. En omdat we niet van de koehandel zijn en letterlijk geen vlieg kwaad doen.

Echte verandering doorvoeren is vaak geen kwestie van geld maar van politieke moed! Dat is waar het de Partij voor de Dieren niet aan ontbreekt. De moed om thema's aan de orde te stellen waar anderen zich niet aan wagen maar die wel moeten worden besproken.

Heerlen kan een prettige woonplek worden voor mens en dier: een groenere samenleving, waar alle inwoners zich thuis voelen. Een gemeente waar het algemeen belang het wint van commerciële belangen van enkelen.

Onze tien speerpunten voor de komende vier jaar:

1. Toekomstgericht Heerlen! Voor elke beurs een overgang naar duurzaam wonen, leven en werken en een klimaatneutraal en afvalvrij Heerlen.
2. Diervriendelijk Heerlen: meer geld voor dierenopvang, afschaffen van evenementen met dieren en van de hondenbelasting.
3. Inspraak in Heerlen! Van jong tot oud! Plannen en besluiten over de stad samen mét inwoners in een bindend burgerberaad.
4. Heerlen zet zich in voor biodiversiteit met meer variatie van planten en dieren, verbindt natuurgebieden met elkaar en vergroent de wijken.
5. Bedrijvig Heerlen! Aangename wijken met betaalbare woningen, goede voorzieningen, duurzame lokale initiatieven en een levendig centrum.
6. Zorgzaam Heerlen! Ondersteuning minima bij dierenzorgkosten, tegengaan armoedeval, korte wachtlijsten en minder administratie in de zorg.

7. Weerbaar Heerlen! Voor volwaardig meedoen, inclusiviteit en ontplooiing. Tegen sociale uitsluiting, discriminatie en armoede.
8. Eetbaar Heerlen! Met inwoners planten en oogsten in eettuintjes en voedselbosjes om ook zó gezonde, plantaardige voeding te stimuleren.
9. Veilig Heerlen! Bij overlast en criminaliteit nadruk op preventie; strikt handhaven van verbod op dierenmishandeling, vuurwerk en jacht.
10. Klimaatrechtvaardig Heerlen: een eigen groen energiebedrijf, een eerlijke energieprijis en een klimaatfonds voor duurzame doelen.

Of jouw stem ertoe doet op 16 maart? Absoluut, alle kleine bee(s)tjes helpen. Ze kunnen de doorslag geven voor een veel fijner Heerlen!

Elian Géron

Lijsttrekker Partij voor de Dieren in Heerlen

Inhoudsopgave:

1 Er is geen Planeet B	7
De biodiversiteitscrisis en klimaatcrisis samen aanpakken	8
Een betere wereld begint in Heerlen	8
Besparen, besparen, besparen: minder energiegebruik de hoogste prioriteit	9
Natuurlijk duurzame energie opwekken	10
Klimaatrechtvaardigheid	11
Goed voorbeeld doet volgen	12
2 Dieren tellen mee	15
Bescherming voor alle dieren	16
Stop de vee-industrie!	16
Respect en zorg voor in het wild levende dieren	17
Zorg voor huisdieren	18
Educatie en voorlichting	18
Geen vermaak ten koste van dieren	19
3 Kies voor groen	21
Koester onze natuur	22
Meer groen in de straat	23
Meer groen in het buitengebied	24
De gemeente geeft het groene voorbeeld	24
4 Hoogste tijd voor een andere economie	27
Welkom in de donuteconomie!	28
Geen grondstof gaat verloren	28
Afval bestaat niet	29
Lokale economie versterken	30
Stop de vervuiling!	30
Maatschappelijk verantwoord ondernemen	31
Festivals, evenementen en toerisme	31
5 Prettig en duurzaam wonen voor iedereen	35
Geen woningmarkt maar volkshuisvesting	36
Klimaatpositief, circulair en natuurinclusief	37
Durf te kiezen in de schaarse ruimte	37
6 Vervoer zonder vervuiling	41
Ruim baan voor voetgangers en fietsers	42
Goed en duurzaam openbaar vervoer	42
Minder en schonere auto's = meer ruimte en gezonde lucht!	43
7 Gezond en veilig in Heerlen	45
Gezond begint bij schoon	46
Bewegen is gezond	46
Gezond en duurzaam voedsel	47
Gezond en wel	47
Zoönosen zoals COVID-19 en Q-koorts	48
Zorg op maat	48
Verslavingen	49
Veiligheid	50

8 Iedereen doet er toe	53
Gelijke kansen voor iedereen	54
Humaan asielbeleid	55
Volwaardig meedoen voor iedereen	55
Een armoedevrij Heerlen	56
Werk in groene banen	57
9 Slimmer, wijzer, mooier	59
Goed onderwijs voor iedereen	60
Cultuur en erfgoed voor iedereen toegankelijk	61
10 Samen, eerlijk en open	65
Sterke lokale democratie	66
Transparant bestuur	66
Het recht op privacy	67

1 Er is geen planeet B

Klimaat, biodiversiteit en energie

We leven op een prachtige planeet die alles biedt wat het leven mooi maakt. Maar door ons toedoen warmt de Aarde in rap tempo op. Door de uitstoot van broeikasgassen, het gebruik van gif en de vernietiging van natuur maakt de mensheid de Aarde onleefbaar voor mens en dier. De gevolgen daarvan zijn al dagelijks te zien. We kunnen niet op dezelfde voet door blijven gaan, ook niet als we een beetje vergroenen. Door nú radicaal andere keuzes te maken, kunnen we de klimaatcrisis en de biodiversiteitscrisis samen het hoofd bieden. De Partij voor de Dieren zet daarom volop in op een koersverandering. Wij kiezen voor Plan B, een plan om de planeet leefbaar te houden. Nu en in de toekomst.

De biodiversiteitscrisis en klimaatcrisis samen aanpakken

Pas als we durven te denken vanuit het meest kwetsbare – dieren, natuur en milieu – zullen we in staat zijn om de noodzakelijke veranderingen door te voeren die het mogelijk maken om te blijven leven op deze prachtige planeet. De belangrijkste maatregel om de crises te keren is het verkleinen van onze ecologische voetafdruk. Dit vraagt om een allesomvattende aanpak: één waarbij klimaatplannen gecombineerd worden met maatregelen voor behoud en herstel van biodiversiteit. Dat doen we samen met inwoners en bedrijven. Zo kunnen we genieten van meer natuur, een fijnere en schonere woonomgeving, en minder uitstoot van verkeer en landbouw. We maken van een min-min situatie een win-win situatie.

- De biodiversiteits- en klimaatcrisis hebben de hoogste prioriteit voor de gemeente.
- Voor alle klimaatplannen wordt zo vroeg mogelijk in het proces een natuurtoets uitgevoerd, om kansen te benutten en bedreigingen voor aanwezige planten en dieren te voorkomen.
- Bouwplannen krijgen van de gemeente een CO₂-budget wat betekent dat er een limiet wordt gesteld aan de hoeveelheid uit te stoten broeikasgassen om zo binnen de 1,5 graad doelstelling te blijven.
- De gemeente beschermt bestaande bomen en plant daarnaast extra bomen om langdurig CO₂ op te vangen, het liefst in de vorm van bossen.
- De gemeente werkt niet mee aan de kunstmatige (ondergrondse) opslag van CO₂.
- De aangekondigde Omgevingswet biedt onvoldoende waarborgen voor onder andere klimaat, milieu, gezondheid, natuur en dieren. Als deze wet er toch komt, moet de bescherming van kwetsbare waarden goed geborgd worden. In omgevingsvisies heeft de aanpak van de klimaat- en biodiversiteitscrisis de hoogste prioriteit voor de gemeente.
- De stem van omwonenden en de belangen van natuur, dieren, biodiversiteit en het klimaat worden stevig verankerd in de participatieprocessen bij nieuwe ontwikkelingen.
- Er komt een no-nonsense ‘stadstuin’ in elke wijk, bijvoorbeeld aan de spoorsingel in Schandelen en bij het opvangbassin bij het Aambos.
- De waterlijn Caumerbeek-Geleenbeek wordt door de stad gevoerd.
- Gemeente Heerlen organiseert, evenals in 2021, jaarlijks in oktober de “Dag van het Klimaat Heerlen” eventueel in combinatie met de week van de duurzaamheid.
- Heerlen zal een strengere norm gaan hanteren voor het overstromen van de beken. Nu wordt uitgegaan van zo’n overstroming van eens in de 25 jaar. Heerlen wil dat een overstroming maar een keer in de honderd jaar kan gebeuren, dit vergt dus meer maatregelen.

Een betere wereld begint in Heerlen

De beste plek om de wereld te verbeteren is dichtbij huis, in onze eigen gemeente. Heerlen kan en moet zelf veel doen, maar kan het niet alleen. De gemeente moet zich stevig gaan verzetten tegen de laksheid van de Rijksoverheid om klimaatverandering en het verlies van biodiversiteit echt aan te pakken. Tegelijkertijd worden lokaal de nodige maatregelen genomen.

- Heerlen roept de klimaat- en biodiversiteitscrisis uit. Er komt een ambitieus klimaatplan met bijbehorend budget. Er komen concrete, afrekenbare tussendoelen en snelle bijstelling als die doelen niet gehaald dreigen te worden. Ook wordt er een biodiversiteitsherstelplan opgesteld.
- Uiterlijk in 2030 is Heerlen klimaatneutraal en zet zich in op herstel van biodiversiteit en behouden, beschermen en uitbreiden van robuuste en verbonden natuur.
- Er komt een wethouder voor Klimaat & Biodiversiteit.
- Al het beleid wordt getoetst op duurzaamheid in een duurzaamheidsparagraaf, waarin de gevolgen voor dieren, natuur, milieu en klimaat staan omschreven.

- De gemeente heeft deskundige werknemers in dienst op het gebied van klimaat, dierenwelzijn, milieu, natuur, maatschappelijk verantwoord inkopen en biodiversiteit. Deze kennis wordt actief gedeeld met partners en netwerken van de gemeente.
- Heerlen eist scherpere wettelijke maatregelen van het Rijk, waaronder strengere uitstoot-eisen voor bedrijven en natuurinclusieve en energiepositieve nieuwbouw. Gemeenten moeten meer mogelijkheden krijgen om vervuilende bedrijven aan te pakken en te weren.
- Er komt een expertisecentrum Biodiversiteit en Duurzaamheid waar inwoners en bedrijven gratis en onafhankelijk advies kunnen vragen. In de WoonWijzerWinkel krijg je advies over verduurzaming van de woning. Hoe passend is het als er naast het project Waterklaar en Steenbreek ook expertise is voor wat betreft biodiversiteit.
- Iedereen kan terecht in de WoonWijzerWinkel voor energiebesparende maatregelen. Dit geldt voor voorlichting alsook een maatwerkplan. Een team van deskundige en inspirerende klimaatcoaches staat klaar om inwoners en bedrijven te informeren, te enthousiasmeren en te helpen bij verduurzaming. Zij verstrekken gratis energiescans en meten de ecologische voetafdruk van inwoners en bedrijven.
- Iedere wijk heeft een eigen karakter en specifieke uitdagingen. Daarom maakt de gemeente in samenwerking met inwoners en relevante partners per wijk een concreet transitieplan. Hierin staan plannen voor energiebesparing en de opwekking en opslag van duurzame energie en warmte. Tegelijkertijd wordt gekeken hoe de biodiversiteit van de buurt versterkt kan worden. Parkstad Limburg Energietransitieplan (Palet 3.0) wordt bijgewerkt, aangevuld en aansluitend gemaakt op RES en Warmtetransitie Visie.
- De transitie naar een klimaatneutraal Heerlen in 2030 geven we samen vorm. De gemeente stelt een, geloot en representatief voor inwoners van de gemeente, burgerberaad in waarbij inwoners, met ondersteuning van experts en creatievelingen, het gemeentebestuur adviseren over het klimaatbeleid. Deelnemers worden hiervoor billijk betaald.
- Heerlen-Noord: bij de aanpak zal op alle punten rekening worden gehouden met het herstel van biodiversiteit, natuurinclusiviteit, duurzaamheid en energiepositiviteit.
- Ook in de overige wijken van Heerlen is een inhaalslag nodig en dient de energietransitie naar klimaatneutraliteit, het herstel van de biodiversiteit en het herstel en uitbreiden van de natuur hoog op de agenda te staan.

Besparen, besparen, besparen: minder energiegebruik de hoogste prioriteit

Wat je niet gebruikt, hoef je ook niet op te wekken. Daarom moet energiebesparing een veel grotere rol spelen in het duurzaamheidsbeleid van Heerlen. Naast technische aanpassingen, zoals betere isolatie, warmtepompen en LED-verlichting, kiezen we ervoor om bepaalde dingen niet of minder te gaan doen. Er is in ons dichtbevolkte land bijvoorbeeld geen ruimte om onbeperkt energieslurpers zoals datacenters en de kunstmestindustrie toe te staan.

- In 2030 gebruiken huishoudens, bedrijven en organisaties in Heerlen ten minste 65% minder energie dan in 1990. De gemeente stelt hiertoe een ambitieus Actieplan Besparen op met concrete en controleerbare tussendoelen.
- Alle gebouwen met verwarming worden goed geïsoleerd. De gemeente zet vol in op voorlichting over en (waar nodig) financiële ondersteuning van natuurinclusieve woningisolatie. Daarnaast komt er tevens meer voorlichting over – en eventueel subsidie voor – het koelen van woningen en kantoren door middel van groene daken, groene gevels en zonwering.
- Heerlen pakt samen met lokale ondernemers energieverstopping aan, zoals lichtvervuiling, niet-duurzame terrasverwarming, open winkeldeuren in de winter. Duurzame alternatieven worden gepromoot.
- De gemeente gaat strenger optreden tegen vervuilende en energieslurpende bedrijven. Dit doen we door de Wet Milieubeheer streng te handhaven, waaronder de energiebesparingsplicht van bedrijven in deze wet.

- Met bedrijven die zich willen vestigen of uitbreiden, maken we stevige afspraken die verder gaan dan de geldende wettelijke verplichtingen, zoals zon op dak en isolatie. Bedrijven die meer willen doen dan de wettelijke verplichtingen, kunnen op steun van de gemeente rekenen.
- Bedrijven met grote broeikasgasuitstoot en/of milieuvervuilende activiteiten, zoals distributiecentra, worden geweerd uit de gemeente. Voor duurzame bedrijven wordt de groene loper uitgelegd.
- De WoonWijzerWinkel verschaft gratis uitgebreide Informatie aan alle inwoners van Heerlen over isolatie en het besparen van energie. Gemeente Heerlen blijft de WoonWijzerWinkel hierin ondersteunen.
- Gemeentelijke gebouwen in Heerlen zijn uiterlijk 2030 klimaatneutraal.

Natuurlijk duurzame energie opwekken

Onze energie gaan we duurzaam opwekken, dichtbij huis en met respect voor mens, dier en natuur. Omdat ruimte schaars is en er al gauw conflicten ontstaan, is de opwekking van energie op bepaalde plekken ongewenst. Wij zetten vol in op fossielvrije energie uit zon en wind, daar waar het kan. Wij hanteren strikte eisen voor duurzaamheid en veiligheid om te bepalen welke vormen van energie-opwek duurzaam en veilig zijn en welke niet.

- Zonnepanelen en groen worden de norm op daken, gevels, geluidswallen en boven parkeerplaatsen, behalve op monumentale en beeldbepalende panden. Indien particulieren, VvE's, woningcorporaties en bedrijven dit zelf niet doen, investeert de gemeente hierin door samenwerking met een lokale energiecoöperatie.
- Er komen geen zonneparken in, en aangrenzend aan, de natuur. Voor de aanleg van zonnepanelen wordt gebruik gemaakt van een zonneladder, die de volgorde bepaalt van aanleg. Landbouwgrond is bedoeld voor plantaardige voedselproductie en natuurontwikkeling, niet voor zonneweides.
- Alle nieuwe panden worden energiepositief en wekken meer energie op dan ze gebruiken.
- Er wordt niet geïnvesteerd in warmtenetten die gevoed worden door restwarmte uit de fossiele industrie, bio-industrie of biomassacentrales. We gebruiken duurzame lagetemperatuurbronnen om woningen en andere gebouwen te verwarmen. Naast warmtepompen wordt er geïnvesteerd in warmte- en koudeopslag, bodemwarmte, en warmte uit water (aquathermie) of zout (warmtebatterij). Vanzelfsprekend enkel als het veilig kan en het geen ecologische verstoring veroorzaakt.
- Heerlen stimuleert windenergie op locaties waar mensen, dieren en natuur er geen of weinig hinder van ondervinden, bijvoorbeeld langs snelwegen en op industrieterreinen. Er komen geen windturbines in natuurgebieden en in gebieden met kwetsbare vogel- of vleermuispopulaties. Windenergie in Heerlen-Zuid is mogelijk in de gebieden zoals aangegeven door Natuur en Milieufederatie Limburg in het rapport Windmolensvisie.
- Windturbines worden aangelegd met alle mogelijke en voor de locatie relevante maatregelen om slachtoffers onder vogels en vleermuizen zoveel mogelijk te voorkomen, zoals een stilstandvoorziening en een zwarte wijk.
- Windturbines en zonnepanelen zijn zo duurzaam mogelijk geproduceerd, met zo veel als mogelijk gerecyclede materialen en van duurzame (lokale) leveranciers.
- Het verstoken van bomen is geen oplossing voor het energievraagstuk. Kostbare natuur kappen om te verbranden is niet duurzaam. Ook mestvergisting is niet duurzaam, omdat dit bijdraagt aan de instandhouding van de intensieve veehouderij. We staan de verbranding van hout en de vergisting van mest voor warmte en elektriciteit niet toe. Voor andere vormen van biomassa komen strenge duurzaamheidscriteria.
- Er komt geen kerncentrale in Heerlen. Kernenergie is niet de oplossing voor de klimaatcrisis. Kernenergie is onveilig, duur, en veroorzaakt gevaarlijk radioactief afval. Daarnaast duurt het bouwen van een kern- of thoriumcentrale veel te lang en draagt het niet bij aan de energietransitie die nú nodig is.

- Aardwarmte of geothermie kan in bepaalde gevallen een bron van duurzame warmte zijn maar ook hier gelden de zorgvuldigheidsnormen voor mens, dier en natuur en het voorzorgsbeginsel.
- Er is grote behoefte aan praktisch geschoolde vaklieden om de energietransitie mogelijk te maken. Heerlen heeft de Bovengrondse Vakschool opgericht in samenwerking met het lokale MBO en bedrijven om omscholingstrajecten te ontwerpen en te promoten.
- Voor gemeentelijke panden in Heerlen wordt versneld ingezet op verduurzaming middels zonnepanelen en/of groene daken.
- Heerlen lobbyt actief bij de overheid om de tarieven van mijnwater los te koppelen van de tarieven van gas.
- Gemeente Heerlen start een pilot naar de mogelijkheden voor "Smart Grids" en slimme buurtnetwerken waarmee eigen energie wordt opgewekt, opgeslagen en naar behoefte hieruit wordt afgenomen.
- Energievoorziening door middel van mijnwater wordt uitgebreid naar wijken waar dit mogelijk is. Ook hier gelden de zorgvuldigheidsnormen voor mens, dier en natuur en het voorzorgsbeginsel.

Klimaatrechtvaardigheid

De lusten en de lasten van de energietransitie gaan we eerlijk verdelen: de grootste vervuilers betalen de zwaarste lasten. Lagere inkomens krijgen de nodige ondersteuning. Inwoners profiteren mee van de opwek van duurzame energie en zijn een belangrijke gesprekspartner in de planvorming.

- Het principe "de vervuiler betaalt" wordt grondslag voor gemeentelijke heffingen, onder andere bij de afvalstoffenheffing. Inwoners die minder afval aanbieden hebben lagere kosten. Het laten ophalen of wegbrengen van grofvuil wordt gratis tot een bepaalde hoeveelheid. Ook komt er een groene heffingskorting op de onroerendezaakbelasting, zodat het financieel aantrekkelijker wordt om een huis of bedrijfspand te verduurzamen.
- Steeds meer inwoners hebben te maken met energiearmoede. Door hoge energiekosten en een laag inkomen hebben ze geen geld om energiemaatregelen te kunnen nemen. Deze inwoners krijgen ondersteuning van de gemeente.
- Initiatieven voor duurzame opwek zijn voor ten minste 50% lokaal eigendom, zodat omwonenden delen in de opbrengsten en een stem hebben in hoe en waar de energie wordt opgewekt.
- Heerlen zet zich pro-actief in om ondervertegenwoordigde groepen uit de samenleving, zoals jongeren, mensen met een migratieachtergrond en laaggeletterde mensen, beter te betrekken in het participatieproces van de energietransitie.
- Grote delen van Heerlen behoren tot de armste wijken van Nederland. Heerlen moet de energiearmoede in die wijken anders aanpakken met behulp van sociale teams die al in de wijken aanwezig zijn.
- Heerlen stimuleert en werkt samen met Energiecoöperaties waaronder Coöperatie Heerlen Duurzaam en Energiecoöperatie Heerlen Centrum. Zo kan waarde worden gecreëerd die ten goede komt aan de gemeenschap.
- Om energiearmoede tegen te gaan, richt gemeente Heerlen een gemeentelijk energiebedrijf op waarbij een deel van de opbrengst ten goede komt aan verduurzaming.
- Grote delen van Heerlen worden op de 'kwetsbare buurtenkaart' van de Rijksoverheid gekenmerkt als gebieden met een hoog klimaatrisico, een hoge kwetsbaarheid en met een slechte leefbaarheid. Klimaatrechtvaardigheid loopt in Heerlen dus gevaar en de winst van klimaatadaptatieve maatregelen is hier hoog.

Goed voorbeeld doet volgen

De gemeente laat zelf zien hoe je duurzaam wordt en inspireert zo inwoners en bedrijven.

- Elk jaar verkleint de gemeente haar ecologische voetafdruk, onder andere door minder energie te gebruiken en door plantaardig voedsel te serveren.
- Bij de aanbesteding en inkoop van producten en diensten en bij het verlenen van subsidies worden harde duurzaamheidscriteria gesteld over bijvoorbeeld CO₂-uitstoot, biodiversiteit, gifgebruik, dierenwelzijn, Fairtrade handel, goede arbeidsomstandigheden en circulaire en lokale economie. Hierover wordt jaarlijks gerapporteerd.
- Gemeentelijke gebouwen zijn uiterlijk 2030 klimaatneutraal, natuurinclusief en fossielvrij.
- Medewerkers van de gemeente, inclusief de raad en het college, worden gestimuleerd om op de fiets of met het openbaar vervoer naar het werk te komen of thuis te werken. Voor zakelijke reizen tot 1200 kilometer wordt niet meer gevlogen, maar de trein genomen.
- Heerlen stimuleert dat iedere ambtenaar voor wie dat gezien de werkzaamheden mogelijk is, in ieder geval 40% van de arbeidstijd thuis werkt. De gemeente zet zich daarbij in om ambtenaren die wél op kantoor verschijnen te clusteren, zodat minder ruimtes bezet worden en het energieverbruik in gemeentelijk vastgoed omlaag kan.
- De gemeente is transparant over haar CO₂-uitstoot en -besparing van haar eigen gemeentelijke organisatie en van alle activiteiten van huishoudens, bedrijven, organisaties etc. op haar grondgebied gezamenlijk en blijft de vooruitgang jaarlijks rapporteren in een duidelijke, feitelijke en openbare CO₂-boekhouding.
- De gemeente gaat investeren in een gemeentelijk klimaatfonds. Inwoners en bedrijven kunnen eenvoudig klimaatmaatregelen treffen, die betaald worden uit het fonds. De kosten worden dus voorgefinancierd en indien nodig gesubsidieerd. Het fonds wordt revolverend: terugbetaalde leningen (bijvoorbeeld uit lagere energielasten) worden opnieuw geïnvesteerd.
- De gemeente wordt fossielvrij en verzet zich tegen de eventuele winning van fossiele brandstoffen in de gemeente, zoals schaliegas.
- Heerlen verbreekt de (financiële) banden met fossiele bedrijven en spoort andere organisaties aan om hetzelfde te doen.
- Heerlen verbiedt fossiele reclame in de openbare ruimte.
- Heerlen sluit zich aan bij de actie 'fossielvrije pensioenbeleggingen' voor zijn ambtenaren.
- Meer dan voorheen zal Heerlen duurzaamheid als afwegingskader bij alle beslissingen meenemen en versneld beginnen met de verduurzaming van haar panden.
- Er wordt vol ingezet om de verstening van Heerlen terug te dringen en daarmee te zorgen voor een leefbaar en klimaatadaptief Heerlen.
- Natuurinclusief bouwen zal de standaard moeten gaan worden in Heerlen.

2 Dieren tellen mee

Dierenrechten en dierenwelzijn

In Heerlen wonen meer dieren dan mensen, maar toch worden zij vaak vergeten in gemeentelijke plannen of beleid of komen ze er bekaaid van af. De Partij voor de Dieren wil dat ook dieren hier een fijne plek hebben om te leven, of dat nu in het wild is of bij mensen thuis. Want de mate van beschaving van een samenleving valt af te meten aan de wijze waarop ze omgaat met dieren.

Bescherming voor alle dieren

Heerlen is medeverantwoordelijk voor de bescherming van alle dieren binnen haar gemeentegrenzen: huisdieren, landbouwdieren, en in het wild levende dieren. De opvang van zwerfdieren is bovendien een wettelijke taak van de gemeente. Toch hebben dierenopvangcentra, zoals Dierenasiel Born waar Heerlen haar dieraangelegenheden heeft ondergebracht, moeite om het hoofd financieel boven water te houden. Nog te vaak worden belangen van dieren niet goed meegewogen in beslissingen van de gemeente. Heerlen moet juist een voortrekkersrol spelen bij de bewustwording over en gedragsverandering in de omgang met dieren.

- Er komt weer een wethouder voor Dierenrechten & Dierenwelzijn.
- Heerlen zorgt voor een vooruitstrevend beleid gericht op dierenrechten en dierenwelzijn dat wordt vastgelegd in een dierenwelzijnsnota waarbij jaarlijks over de voortgang wordt gerapporteerd. Dierenrechten en dierenwelzijn worden standaardonderdelen bij alle beleidsterreinen: van bouwplannen tot zorg en van financiën tot onderwijs.
- Heerlen zorgt voor een passend budget voor de opvang van zwerfdieren, voor het vervoer en de opvang van in het wild levende dieren die ziek of gewond zijn, en voor de uitvoering van het eigen dierenwelzijnsbeleid. Op plekken waarvan bekend is dat er vaak dieren zoals kippen en konijnen worden gedumpt, plaatst de gemeente borden die dit ontmoedigen en diervriendelijke oplossingen aandragen.
- De handhaving op dierenwelzijn en de signalering van dierenmishandeling en -verwaarlozing worden verbeterd. Dat doen we onder andere door het stimuleren van een goede samenwerking tussen gemeentelijke toezichthouders, hulpverleners, dierenartsen, de dierenambulance, de politie, de omgevingsdienst en de brandweer.
- Heerlen wil af van de inzet van politiehonden en werkt samen met de politie om hiervoor alternatieven te vinden.
- Toezicht, handhaving en vervolging bij dierenrechten-, natuur- en milieuzaken staat standaard op de agenda in het driehoeksoverleg tussen de burgemeester, het Openbaar Ministerie en de politie.
- De gemeente consulteert bij vragen of problemen rond dierenrechten altijd een dierenrechtenorganisatie of dierenwelzijnsorganisatie.
- Heerlen geeft geen vergunningen af voor de vestiging of uitbreiding van organisaties die gebruik maken van proefdieren. Bestaande organisaties die proefdieren gebruiken worden gestimuleerd om over te schakelen naar proefdiervrije alternatieven.
- Heerlen geeft het goede voorbeeld door in de eigen organisatie te kiezen voor plantaardige catering en dierproefvrije producten.
- Vuurwerk is slecht voor het milieu, voor de natuur, gevaarlijk (voor de gezondheid) voor mens en dier. Zolang er nog geen landelijk verbod is op het afsteken van consumentenvuurwerk stelt Heerlen een eigen verbod in. Ook carbidschieten wordt verboden.
- Paarden lijden onder dieronvriendelijke trainingsmethoden. Heerlen gaat hierop handhaven en stimuleert de omliggende gemeenten om dit ook te doen.
- Om opnieuw brand in een Heerlense manege te voorkomen, gaat Heerlen met de manege in gesprek over voorzorgsmaatregelen.
- Heerlen verankert de inhoud van de Dierenwelzijnsnota Heerlen in haar beleid.
- Dierenwelzijn bij de geplande Fishfarm op Terworm wordt nauwlettend gemonitord.
- In het zomerseizoen komt er een wekelijkse controle op welzijn van de schapen die op gemeentegronden grazen en zo nodig onderneemt Heerlen actie.

Stop de vee-industrie!

De vee-industrie is onethisch en onhoudbaar. Veel dieren zien nooit het daglicht. Er worden zo ontzettend veel dieren gehouden voor vlees, zuivel en eieren dat geen milieu-, natuur- of dierenwelzijnsmaatregel is opgewassen tegen alle problemen die dit met zich meebrengt.

Het aantal dieren dat voor consumptie wordt gefokt en gedood moet drastisch omlaag. Kortom: er moet zo snel mogelijk een einde komen aan de bio-industrie.

- Heerlen ondersteunt initiatieven voor biologische akker- en tuinbouw.
- Heerlen staat vestiging en uitbreiding van bestaande veehouderijen en slachterijen niet toe. Heerlen faciliteert op geen enkele wijze de instandhouding van deze industrie.
- Heerlen stelt strengere eisen op het gebied van brandveiligheid, stank- en geluidsoverlast van stallen en andere bedrijven waar dieren bedrijfsmatig worden gehouden. Hierop wordt strikt gehandhaafd. Maatregelen mogen niet ten koste gaan van het welzijn van de gehouden dieren.
- Mestverwerkingsinstallaties zijn niet toegestaan.
- De gemeente bevordert weidegang, verplicht beschutting in weilanden en ziet erop toe dat gehouden dieren hun natuurlijke gedrag kunnen vertonen.
- Heerlen stelt strikte dierenwelzijnseisen aan organisaties die schapen, geiten of runderen inzetten voor begrazing. Heerlen werkt niet samen met organisaties waarbij het slachten van dieren onderdeel is van deze vorm van bedrijfsvoering.

Respect en zorg voor in het wild levende dieren

Heerlen is niet alleen verantwoordelijk voor zijn inwoners, maar ook voor de in het wild levende dieren. Toch wordt hun leefgebied ingeperkt en worden ze verjaagd of bejaagd. Jagers en vissers verstoren het evenwicht in de natuur en veroorzaken dierenleed. De Partij voor de Dieren wil dat in het wild levende dieren met rust gelaten worden en de mogelijkheid hebben om in vrijheid te leven.

- Heerlen verbiedt de jacht op haar gronden en ontmoedigt het op plaatsen waar zij geen eigenaar van is. Om illegale jacht en stroperij aan te pakken worden de regels streng gehandhaafd.
- Hengelen wordt niet langer toegestaan.
- De gemeente zorgt voor het verbinden en uitbreiden van leefgebieden van in het wild levende dieren. Bij drukke wegen zorgt de gemeente voor de aanleg van groenstroken, veilige oversteekplaatsen voor dieren en gaat de maximum snelheid omlaag.
- Heerlen richt de openbare ruimte natuurinclusief in, bijvoorbeeld door aangepast maaibeeld, lokale watertappunten, het plaatsen van vleermuiskasten en vleermuisvriendelijke verlichting, nestgelegenheden voor vogels, insectenhôtels, amfibievriendelijk ingerichte straten en putten, en de aanplant van voldoende voedsel- en waardplanten. Bij elke ingreep of herinrichting van de ruimte wordt rekening gehouden met de klimaatopgave en het versterken van de biodiversiteit.
- Heerlen informeert en stimuleert burgers om zelf egelsnelwegen te realiseren door een gat in hun erfafscheiding te maken waardoor egels vrij in en uit de tuinen kunnen lopen.
- Oevers worden natuurlijk aangelegd. Als dat niet mogelijk is, worden bij kades en oevers voorzieningen getroffen zodat te water geraakte dieren een kans hebben om aan de kant te komen, zoals trapjes, vlonders of touwen.
- Kunstmatige verlichting en geluidsoverlast verstoren het bioritme van mens en dier. Daarom is Heerlen uiterst terughoudend bij het verlichten van parken en natuurgebieden en bij het aanhouden van verlichting in gebouwen. Indien verlichting echt noodzakelijk is, kiest Heerlen voor de meest diervriendelijke optie en het beschermen van de rust in natuurgebieden. Groen en water worden niet direct aangelicht en armaturen stralen geen licht naar boven uit.
- Heerlen zet in op het voorkómen van overlast door in het wild levende dieren. Daarom worden bijvoorbeeld nestkasten geplaatst om de natuurlijke vijanden van de eikenprocessierups aan te trekken, zorgt de gemeente voor gevarieerde aanplant van groen, komt er een voederverbod in de openbare ruimte en worden er, waar nodig, rasters geplaatst om dieren te weren bij wegen en in de bebouwde kom. Klemmen, vallen en andere vang- of dodingsmethoden worden niet langer gebruikt.

- Heerlen heeft een aanpak voor de preventie van dierziekten en werkt samen met andere overheden en deskundigen om de verspreiding van dierziekten te voorkomen en past het voorzorgsbeginsel toe.
- Heerlen ontmoedigt het gebruik van gif en bestrijdingsmiddelen door bedrijven en inwoners, omdat het gebruik ervan een zeer negatieve impact heeft op de natuur, de biodiversiteit en het welzijn van dieren. Ook het gebruik van nematoden of bacteriepreparaten wordt ontmoedigd, aangezien ook nematoden en bacteriepreparaten een negatieve impact hebben op vlinders en andere insecten.
- Jachthutten zijn verboden maar worden toch nog met regelmaat gevonden op gemeentelijke gronden en beschermd natuurgebied in Heerlen. Gemeente Heerlen ziet strikter toe op het handhaven van dit verbod en het verwijderen van illegaal geplaatste jachthutten.
- Gemeente Heerlen opent een meldpunt waarin de illegale jacht in haar gebieden en zaken die verband houden met de jacht gemeld kunnen worden
- Heerlen verruimt het toezicht op illegale jacht op haar grondgebied met de inzet van meer FTE voor boswachters.

Zorg voor huisdieren

In bijna de helft van de huishoudens is een huisdier een belangrijk onderdeel van het gezin. De meeste huisdieren worden prima verzorgd, maar soms ontbreekt het mensen aan kennis over goede huisvesting of het natuurlijke gedrag van hun huisdieren, of raken mensen in financiële problemen waardoor zij minder goed in staat zijn om voor hun huisdier te zorgen. Ook worden nog te vaak huisdieren aangeschaft zonder er goed over na te denken. Er belanden elk jaar vele huisdieren in het asiel. De Partij voor de Dieren vindt dat Heerlen een gedegen huisdierenbeleid moet voeren.

- Heerlen moedigt dierenwinkels en andere tuincentra aan om te stoppen met de verkoop van dieren. Klanten worden eventueel doorverwezen naar een opvangcentrum in de buurt om een dier te adopteren.
- Heerlen zorgt voor gedumpte dieren en werkt samen met dierenopvangcentra aan herplaatsing.
- Heerlen ondersteunt mensen met een krappe beurs met een tegemoetkoming bij noodzakelijke dierenartskosten, waaronder castratie en chippen. Ook steunt de gemeente initiatieven als een dierenvoedselbank en een huisdierenopvang voor mensen die tijdelijk niet voor hun huisdier kunnen zorgen door opname in een zorginstelling of gevangenis.
- Heerlen heft geen hondenbelasting.
- Er komt een chipplicht voor katten, zodra dit wettelijk mogelijk is. Zwerfdieren kunnen dan makkelijker worden geïdentificeerd. Heerlen ondersteunt projecten waarbij verwilderde katten worden gevangen, gecastreerd of gesteriliseerd en teruggeplaatst.
- Heerlen is uiterst alert op signalen van mogelijke malafide puppyhandelaren of broedfokkers en komt onmiddellijk tegen dit soort praktijken in actie.
- Heerlen spant zich in om te bewerkstelligen dat in opvanglocaties zoals “Blijf van mijn lijf-huizen” huisdieren meegenomen mogen worden.
- Heerlen verscherpt de controle op verboden trainingsmiddelen voor honden.
- Heerlen treedt in overleg met de Dierenbescherming om ook in Heerlen een project Dierenbuddy's te starten en financieel te ondersteunen.
- Heerlen start een fonds om dierenartskosten geheel of gedeeltelijk te vergoeden voor minima.

Educatie en voorlichting

Goede zorg voor dieren begint met de juiste kennis over verzorging, aanschaf, huisvesting en het natuurlijke gedrag van dieren. Daarom wil de Partij voor de Dieren dat Heerlen haar inwoners actief informeert.

- Heerlen geeft duidelijke informatie over de aanschaf, omgang, verzorging en huisvesting van huisdieren. Dit gebeurt bijvoorbeeld via de gemeentelijke website, in buurthuizen en via voorlichtingsprogramma's op scholen.
- Heerlen geeft voorlichting over de waarde van in het wild levende dieren en over hun natuurlijke gedrag. Veel mensen vinden het leuk om in het wild levende dieren zoals duiven of eenden te voeren. Maar helaas is dat niet altijd het beste voor de dieren. Van te veel of verkeerd voer worden de dieren ziek, kan de waterkwaliteit ernstig achteruitgaan en het kan ratten of muizen aantrekken. Daarom voert de gemeente een actieve informatiecampagne waarin inwoners worden gewezen op de negatieve gevolgen van bijvoeren voor dier en milieu.
- De gemeente informeert inwoners actief over de rol van de veehouderij in de klimaat- en biodiversiteitscrisis.
- Er komt een hitteplan voor gehouden dieren met maatregelen om hittestress te voorkomen. Ook blijven het vervoer en de opvang van dieren opgenomen in de rampenplannen van de gemeente.
- Het welzijn van dieren in kinderboerderijen is vaak slecht. Er wordt veel gefokt om in het voorjaar jonge dieren te hebben, waar publiek op af komt. Heerlen stelt hoge eisen aan het welzijn van dieren op kinderboerderijen, die moeten voldoen aan het Keurmerk Diervriendelijke Kinderboerderijen. Dit keurmerk bepaalt onder andere dat dieren hun natuurlijke gedrag moeten kunnen vertonen, dat er niet gefokt mag worden en dat de dieren niet naar de slacht mogen worden afgevoerd.
- Gemeente Heerlen geeft voorlichting aan paardenhouders en maneges over het verbeteren van paardenwelzijn op basis van de uitgangspunten van het Paardenbesluit van de Dierenbescherming.

Geen vermaak ten koste van dieren

Dieren zijn levende wezens, geen hebbedingen of productiemiddelen. De Partij voor de Dieren wil dat er een einde komt aan het gebruik en doden van dieren omwille van vermaak, traditie of mode.

- Heerlen faciliteert, subsidieert of organiseert geen evenementen met dieren.
- Dieronvriendelijk vermaak zoals het tentoonstellen van dieren op de jaarmarkt en het houden van roofvogelshows bij kasteel Hoensbroek wordt verboden.
- Voor dieronvriendelijke tradities of gebruiken, zoals ponyrijden op de kermis, wordt geen vergunning verleend.
- Op markten worden geen levende dieren verkocht.
- Evenementen waarbij dieren worden verkocht of tentoongesteld, zoals paardenmarkten en vogelshows, worden verboden zodra dit wettelijk mogelijk is. Tot die tijd voert Heerlen een ontmoedigingsbeleid met een vergunningsplicht.
- Het gemeentebestuur roept ondernemers op om geen bont, angorawol, dons of exotische leersoorten zoals huiden van pythons, krokodillen en andere reptielen meer te verkopen.

3 Kies voor groen

Natuur en biodiversiteit

Natuur is van levensbelang.

Door steeds meer bebouwing, wegen, recreatie en andere kortetermijnbelangen van de mens is er steeds minder ruimte voor dieren, bomen en struiken. Groen in en om Heerlen houdt onze omgeving leefbaar: het houdt water vast, gaat hittestress tegen, zuivert de lucht en biedt een thuis aan vele soorten planten en dieren. Zo heeft de natuur een eigen bestaansrecht. Daarom gaan we radicaal vergroenen. Want een groene gemeente is de beste garantie voor een gezond, gelukkig en toekomstbestendig Heerlen.

Koester onze natuur

De Partij voor de Dieren wil meer ruimte voor natuur en biodiversiteit. Helaas is de realiteit het tegenovergestelde. Bomen worden nog steeds op grote schaal gekapt. Een boom haalt CO₂ uit de lucht, bevordert biodiversiteit, heeft een dempend effect bij wateroverlast en droogte en werkt bij hitte net zo verkoelend als tien energieslurpende airco's. Het beste moment om een boom te planten is twintig jaar geleden. Het één na beste moment is vandaag.

- Verbindingen tussen groene gebieden binnen de stad en het groene buitengebied worden aangelegd of versterkt. Zo wordt de natuur robuust en kunnen kwetsbare ecosystemen, zoals vogel- en insectenpopulaties, zich herstellen.
- Bescherming van bestaande natuurwaarden is noodzakelijk om Heerlen ecologisch waardevol te houden. De gemeente benoemt daarom ecologische 'hotspots' in een natuurverordening, die voorziet in bescherming van deze locaties bij ruimtelijke ontwikkelingen.
- Niet bouwen in het groen! Om Heerlen leefbaar te houden koesteren we het bestaande groen. Bij aanleg van nieuwe woonwijken of bedrijventerreinen wordt altijd evenredig extra groen aangelegd. Bij de renovatie of aanpassingen van wijken wordt er meer groen aangelegd.
- Kappen met kappen! We scherpen criteria voor kapvergunningen flink aan. Er komt een herplantplicht voor elke gekapte boom waarbij de natuur- en klimaatwaarde van de gekapte boom als uitgangspunt wordt genomen. De totale stam- en kroonomvang van de gekapte boom zijn bepalend voor het aantal bomen dat ter compensatie geplant wordt. Dit dient zoveel mogelijk binnen dezelfde omgeving te gebeuren en wordt strikt gehandhaafd. Als herplanten niet mogelijk is, worden de kosten voor het herplanten van een gelijkwaardige boom gestort in een op te richten gemeentelijk bomenfonds. Illegale kap wordt beboet. Bestaande bomen krijgen de ruimte en de juiste verzorging om te groeien en oud te worden.
- Heerlen laat bij ruimtelijke ontwikkeling ecologisch onderzoek niet enkel uitvoeren in het kader van de Wet Natuurbescherming, maar ook in breder perspectief: een verkenning van overige plaatselijke natuurwaarden. In het ontwerpproces is expliciete aandacht voor kansen en bedreigingen voor plaatselijke natuurkwaliteit.
- Meten is weten. Daarom onderzoekt Heerlen jaarlijks de aanwezigheid en spreiding van flora en fauna. Het beleid, van groenbeleid tot bouwvergunningen, wordt hierop afgestemd zodat de verscheidenheid en de staat van soorten gemonitord en beschermd kunnen worden.
- Er worden geen verstorende activiteiten gepland in of nabij natuurgebieden.
- Het is belangrijk dat mensen de natuur leren kennen en waarderen, maar recreatie en toerisme mogen nooit ten koste gaan van de natuur zelf. Er komen mensvrije zones in natuurgebieden in en om de stad. Dier en natuur hebben ook rust en beschermgebieden nodig. De natuur moet zich kunnen herstellen en ontwikkelen.
- Heerlen erkent ecocide, de (grootschalige) beschadiging, vernietiging of het verlies van natuur en ecosystemen en bewaakt dit voor Heerlen.
- Natuur verdient een stem en een eigen plek aan de onderhandelingstafel. We erkennen de principes van rechten voor de natuur en willen onderzoeken of we in Heerlen, net als op plekken in andere landen, de natuur echt eigen rechten kunnen geven, bijvoorbeeld via rechtspersoonlijkheid.
- het Litscherveld verdient bescherming als natuurgebied. Uitbreiden van ondernemingen ten koste van de natuur wordt niet toegestaan door de gemeente. Dit gebied dient een volwaardig onderdeel te worden van het Caumerbeekdal.
- Heerlen zorgt versneld dat groengebieden aaneen worden gesloten en verbonden worden met de Brunsummerheide.
- Heerlen plant de belofde 1000 bomen. Het volgende 1000 bomen-project wordt ook al op de rails gezet.
- Heerlen promoot het project levensboom.

- Heerlen spoort Hoogveld BV aan om te starten met de aanplant van bomen, struiken en ander struweel dat Hoogveld verbindt met het aangrenzende natuurgebied.

Meer groen in de straat

Mensen met natuur in hun directe omgeving voelen zich gelukkiger, zijn minder vaak ziek en hebben meer binding met hun buurt. De aanwezigheid van bijen, hommels en vlinders is een indicatie van de ecologische gezondheid van een buurt. Door het radicaal vergroenen van gebouwen, straten en pleinen wordt Heerlen een betere plek voor mens en dier.

- In elke buurt komt meer groen, te beginnen in de meest versteende wijken en straten. Er komen volop bomen en struiken in de straten en speelnatuur voor kinderen. Parkeerplaatsen worden zoveel mogelijk veranderd in 'groene parkeerplaatsen'; dit wordt de norm bij nieuwe parkeerplaatsen. Elke gemeente moet voldoen aan de norm van minstens 50 m² kwalitatief groen per inwoner.
- We gaan alleen nog natuurinclusief bouwen en renoveren. De eisen hiervoor worden vastgelegd in bouwvergunningen en prestatieafspraken met woningcorporaties. Hierin wordt ook rekening gehouden met maatregelen ten behoeve van klimaatadaptatie. Bij nieuwe woningen of bedrijfspanden zijn groene daken en gevels de nieuwe standaard. We zorgen voor nestgelegenheid en slaap- en schuilplekken voor dieren.
- De openbare ruimte wordt natuurinclusief en klimaatadaptief ingericht door minder oppervlaktes te verharden en meer beplanting aan te leggen. Ook maken we gebruik van logische oplossingen zoals groene daken op bushokjes en groene gevels.
- We gaan via voorlichting en subsidies inwoners verder motiveren om hun tuinen te vergroenen. Denk hierbij aan het aanleggen van groene gevels, geveltuintjes en groene daken. Voor het opvangen van regenwater op eigen terrein ontvangen bewoners korting op de rioolheffing.
- Bij herinrichting van straten en stoepen worden standaard geveltuinten aangelegd waar mogelijk.
- Er wordt een grens gesteld aan de maximale hoeveelheid verharding in tuinen en op terreinen.
- Regenwater wordt zoveel mogelijk opgevangen in groene buffers of wadi's. Heerlen gaat zich inzetten om alle riooloverstorten te ontmantelen. Zo voorkomen we vervuiling van het oppervlaktewater.
- Groen Ambassadeurs motiveren en ondersteunen inwoners en scholen bij de aanleg van natuurspeelplaatsen, groene schoolpleinen, schooltuinen, groene daken en gevels, geveltuinten, voedselbossen, moestuinen en overige groene initiatieven van inwoners.
- Het aanbod aan en de diversiteit van voedsel voor wilde bijen, hommels en vlinders in het openbaar groen worden vergroot. Tuinen, bermen, groenstroken, parken en boomspiegels worden ingezaaid met inheemse, biologische mengsels en beplant met waardevolle inheemse bloemen en heesters.
- De gemeente ontmoedigt de verkoop en het gebruik van gif (chemische pesticiden, herbiciden, insecticiden en fungiciden). Ze gebruikt hiervoor alle mogelijke wettelijke middelen en geeft voorlichting aan inwoners en bedrijven.
- Braakliggende terreinen zijn bij uitstek geschikt voor kleinschalige groene bewonersinitiatieven zoals stadslandbouw, natuurontwikkeling, collectief beheerde parken, natuurspeelplaatsen, tiny forests, bijenvelden, kinderspeelplaatsen, sportvoorzieningen, moestuinen of hondenuitlaatplekken. Daarnaast kan Heerlen ervoor kiezen om braakliggend terrein te zien als tijdelijke natuur en vooral met rust te laten.
- Op de Bongerd komen vruchtendragende bomen die het benodigde water krijgen van de nieuwe stadsbeek. Parkeerplaatsen worden opgeheven.
- Gemeente Heerlen erkent de biodiversiteitscrisis en geeft aan inwoners van Heerlen kostendekkende subsidies voor groene daken, tegels uit de tuin, geveltuinten en regenwater afkoppelen.

- Heerlen heeft nog te veel groene en grijze woestijnen. Plantsoentjes worden kleine voedselbossen die met hulp van omwonenden worden onderhouden en zo ook zorgen voor cohesie in de wijk.
- Heerlen informeert haar inwoners over het belang van geveltuinen, die in veel wijken nauwelijks voorkomen, ter preventie van hittestress met als bijkomend voordeel de verhoging van de biodiversiteit.

Meer groen in het buitengebied

Ook in het buitengebied moet veel meer aandacht zijn voor vergroening en een natuur-inclusieve, diervriendelijke inrichting van het land. We gaan boeren en andere landeigenaren helpen om een omslag te maken.

- Er wordt geen gif meer gebruikt. Boeren en andere landeigenaren worden ondersteund bij de omslag naar gifvrije landbouw, onder andere door deskundigheidsbevordering en convenanten. Teelt waarbij veel gif wordt gebruikt, zoals bij gangbare bloembollen, wordt verboden.
- Boeren en andere landeigenaren worden ondersteund bij de omslag naar biologische landbouw. Denk daarbij aan het versterken van bodemvruchtbaarheid en teelt zonder kunstmest. Landbouw wordt meer natuurinclusief door het aanleggen van houtwallen en het planten van struiken en bomen, bloemrijke akkerranden en kruidenrijke graslanden. Naast voorlichting en educatie speelt de gemeente ook een rol in het koppelen en verstrekken van subsidies en leningen om deze omslag te kunnen financieren.
- Monoculturen worden omgezet naar mengteelt met meer gewasdiversiteit. Geen groene biljartlakens met alleen maar Engels raaigras, maar bijvoorbeeld kruidenrijk grasland en wisselteelt in stroken. Dit versterkt de biodiversiteit en zorgt ervoor dat er minder last is van plagen zoals schimmels.
- Er wordt geïnvesteerd in alternatieven voor de conventionele landbouw, zoals voedselbossen, bio-vegan teelt zonder mest en kunstmest, permacultuur en microfarming.
- Boeren worden gestimuleerd om plantaardige eiwitten te telen voor menselijke consumptie, in plaats van gewassen te laten groeien voor de vee-industrie.
- Om de gevolgen van klimaatverandering te beperken, wordt aan boeren en andere landeigenaren gevraagd om meer water op te vangen voor droge perioden. Ook de teelt van klimaatbestendige gewassen, die goed bestand zijn tegen droge of erg natte perioden, wordt gestimuleerd. Onttrekking van grondwater wordt niet langer toegestaan als het grondwaterpeil te laag dreigt te worden.
- Groen in de stad en in de buitengebieden van Heerlen en van aangrenzende gemeenten wordt steeds meer met elkaar verbonden. Dieren moeten zich vrij kunnen bewegen en planten zich vrij kunnen verspreiden.
- De Leisure Lane wordt voortvarend opgepakt om het groene lint ten goede te laten komen aan de biodiversiteit.

De gemeente geeft het groene voorbeeld

Via groenbeheer en onderhoud heeft de gemeente veel invloed op de lokale biodiversiteit en ecologie. Gelukkig groeit de bewustwording, maar nog te vaak geven financiële afwegingen de doorslag bij aanbestedingen en de gekozen beheersvormen. Dat kan en moet beter!

- De gemeente gebruikt inheemse en klimaatbestendige biologische zaden, bloemen en planten die worden geselecteerd op hun bijdrage aan de biodiversiteit. Heerlen kiest hierbij voor een variatie aan soorten op elke locatie.
- Heerlen beheert het openbaar groen ecologisch en dus zonder gebruik van gif en nematoden of bacteriepreparaten. De gemeente zorgt ervoor dat uitvoerders van

het groenonderhoud in bezit zijn van een certificering voor ecologisch bermbeheer (Kleurkeur). Ecologisch groenbeheer vraagt om specifieke kennis. Fouten waarbij dier en natuur het slachtoffer zijn, moeten voorkomen worden.

- Wanneer er wordt gemaaid, gebeurt dit op een wijze en met een frequentie die zo gunstig mogelijk is voor de biodiversiteit. We bieden ruimte aan stoeplantjes. Bloeiende bloemen laten we staan en boomspiegels worden met rust gelaten.
- Voor het maaien wordt altijd eerst zwerfafval geruimd om de versnippering van zwerfafval in de natuur te voorkomen. De gemeente maakt de maaiplanning bekend aan inwoners zodat lokale zwerfafvalgroepen hierop in kunnen spelen.
- Als mensen overlast ervaren van dieren, mogen de dieren daar niet de dupe van zijn. We kiezen voor preventie, door menselijk gedrag aan te passen via communicatie, en zoeken oplossingen in de ecologie, door de natuurlijke balans te herstellen en ruimte te geven aan natuurlijke vijanden. Er wordt geen gebruik gemaakt van gif en middelen die de ecologie verstoren.
- Bladblazers op fossiele brandstof worden verboden vanwege de schadelijke effecten op de luchtkwaliteit en geluidsoverlast. Blad wordt alleen verwijderd op verharde plekken waar dat nodig is uit veiligheidsoverwegingen. Op andere plekken blijft het liggen als voeding voor de bodem en als schuilplaats voor kleine dieren.
- Werkzaamheden in het groen, zoals maaien, kappen, snoeien, rietsnijden en het uitbaggeren van sloten vinden alleen plaats wanneer dieren niet verstoord of gedood worden en in geen geval tijdens de broed-, paai- en zoogtijd of tijdens de winterrust van dieren.
- Door turfwinning worden waardevolle hoogveengebieden buiten Nederland vernietigd. Daarom gebruikt de gemeente geen turf meer. In plaats hiervan wordt lokaal gewonnen compost uit snoei- en GFT-afval gebruikt. Er komt voorlichting over het kiezen van duurzame potgrond en tuinaarde.
- Er worden strenge duurzaamheidseisen en dierenwelzijnseisen gesteld aan alle pachtovereenkomsten van de gemeente.
- Inwoners van Heerlen maken te weinig gebruik van het initiatief Waterklaar voor de afkoppeling van regenwater van het riool. Heerlen maakt subsidies hiervoor kostendekkend en alle inwoners krijgen op aanvraag een regenton in bruikleen.
- De wijze van afvalscheiding zoals tentoongesteld in de WoonWijzerWinkel dient als voorbeeld voor alle overheidsgebouwen, scholen en andere openbare gebouwen.
- De gehele groenvoorziening in Heerlen wordt nog steeds winterklaar gemaakt en is daarmee niet aangepast aan de huidige inzichten en dient niet als voorbeeld voor haar inwoners. Heerlen past dit vanaf herfst 2022 aan.
- De gemeente geeft het groene voorbeeld en informeert inwoners over duurzaam handelen in het groen zoals: 'de tuin maken we niet winterklaar, opruimen doen we pas in het voorjaar'.

4 Hoogste tijd voor een andere economie

Economie en bedrijvigheid

Steeds meer economische groei is niet de oplossing, maar juist het probleem. Wij kiezen voor een eerlijke, schone en regionale economie, waarbij er bestaanszekerheid is voor iedereen en waarbij ecocide, milieuvuiling en aantasting van de natuur aan banden worden gelegd. Hergebruik van grondstoffen en het delen van producten wordt de norm. Door andere keuzes te maken, creëren we een duurzame economie en een mooiere wereld.

Welkom in de donut economie!

De eenzijdige aandacht voor economische groei put de planeet uit en veroorzaakt wereldwijd een negatief effect op de werk- en leefomstandigheden voor mensen. Dat kan anders. De Britse econoom Kate Raworth schetst de ideale economie als een donut. De buitenste ring van de donut mogen we niet overschrijden met onze economie, want dat valt buiten de draagkracht van de Aarde. De binnenste ring van de donut geeft aan hoeveel welvaart er nodig is om iedereen een menswaardig bestaan te kunnen bieden. Tussen die twee ringen van de donut zit een ideale economie: een die sociaal én duurzaam is.

- Heerlen stuurt op duurzame bloei in plaats van oneindige economische groei. Het versterken van de ecologie is belangrijker dan het laten groeien van de economie.
- De gemeente blijft met haar economisch beleid binnen de donut van Kate Raworth: bestaanszekerheid en welzijn voor elke inwoner zonder door het ecologisch plafond van de Aarde te schieten. Heerlen maakt hiertoe een eigen donut-model.
- Welvaart wordt niet meer gemeten of nagestreefd aan de hand van economische groei of hoge plekken in economische ranglijstjes. Heerlen maakt indicatoren van brede welvaart leidend in het beleid, zoals milieu, gezondheid, welzijn, wonen, veiligheid, onderwijs, materiële welvaart, maatschappelijke betrokkenheid, sociale relaties en banen.
- Gemeente Heerlen informeert haar inwoners 6 keer per jaar middels een online duurzaamheidskrant met daarin alle initiatieven die de donut-economie ondersteunen of in gevaar brengen.
- Er komt een pilot voor slimme buurtnetwerken waar zelf energie wordt opgewekt, opgeslagen en onderling wordt uitgewisseld.
- Bij de geplande ontwikkeling van Heerlen-Noord zullen alle elementen van circulaire gebiedsontwikkeling die passen in het door de gemeente geformuleerde donut-model worden meegenomen.
- Heerlen is een stad met veel steen, beton en asfalt. Omdat in een donut economie ook natuur en dieren een evenredige plek hebben, maakt Heerlen een bomen- en plantenplan om de verstening in Heerlen tegen te gaan of te compenseren met nieuwe natuur.
- Heerlen zal vooral een duidelijke verbetering van de genoemde indicatoren nastreven bij de upgrade van Heerlen-Noord.

Geen grondstof gaat verloren

Weg met de wegwerpeconomie, leve de kringlooeconomie! Grond- en hulpstoffen zijn schaars en de winning ervan gaat vaak gepaard met milieuvervuiling en mensenrechtenschendingen. De Partij voor de Dieren wil dat er minder nieuwe grondstoffen nodig zijn. Dit kan door te consumeren en veel meer te hergebruiken. Zo gaan we vervuiling, klimaatverandering, bodemuitputting en biodiversiteitsverlies tegen.

- Uiterlijk in 2030 is Heerlen afvalvrij: alle grondstoffen worden hergebruikt. Het gebruik van nieuwe grondstoffen is minimaal gehalveerd. Hiervoor ontwikkelt de gemeente een kringloopstrategie.
- De gemeente geeft het goede voorbeeld en koopt 100% circulair in.
- De gemeente zorgt via een matchingsysteem dat bouwmaterialen bij sloop en renovatie hergebruikt worden, bij voorkeur in de eigen regio. Bij nieuwbouw worden herbruikbare en liefst hergebruikte of natuurlijke materialen gekozen, zoals hout en hennep.
- Vestigings- en vergunningsvoorwaarden worden aangescherpt: nieuwbouw en verbouw van bedrijfspanden moeten circulair zijn volgens de laatste technische standaarden.
- Bedrijven en inwoners worden gestimuleerd om kritisch te kijken naar hun aankopen en verpakkingsmaterialen. De gemeente informeert inwoners en bedrijven actief over hoe zij kunnen consumeren, hun afval kunnen verminderen, afval goed kunnen scheiden en over duurzame alternatieven voor wegwerpverpakkingen, en stimuleert dat zij die

informatie ook gebruiken. Bedrijven die circulair willen gaan werken, worden actief ondersteund.

- Ruilen en delen wordt gemakkelijker. De gemeente stimuleert en faciliteert lokale ruilsystemen zoals mini-bibliotheken, fietsenbanken en plantenruil.
- De gemeente stimuleert en faciliteert de vestiging van Repair Cafés, waar inwoners hun defecte apparaten of spullen kunnen laten of leren repareren. Ook tweedehandswinkels, weggeefwinkels en weggeefkastjes worden gestimuleerd en ondersteund.
- Heerlen onderzoekt of meer vestigingen van het Consuminderhuis in de gemeente opgezet kunnen worden.
- Gemeente Heerlen richt een grote opslag van meubels, kleding en materialen in waar duurzame en circulaire initiatieven als Repair Café, Naai-café, stadswerkplaats, weggeefwinkels en andere duurzame initiatieven hun materialen gratis kunnen uitzoeken. Deze initiatieven worden steeds uitgelicht in de tweemaandelijks duurzaamheidskrant.
- Gemeente Heerlen zamelt muurverf in, voegt deze samen en biedt deze gratis aan voor mensen met een laag inkomen.
- Bij de geplande gebiedsontwikkeling van Heerlen-Noord zullen de bij de sloop vrijgekomen bouwmaterialen worden hergebruikt en bij de renovatie en nieuwbouw zoveel mogelijk gebruikte en natuurlijke materialen worden gekozen.

Afval bestaat niet

Wat wij weggooien is vaak nog om te zetten in iets nuttigs. Heerlen neemt daarom maatregelen om de hoeveelheid restafval terug te dringen. Dit kan door afval gescheiden in te zamelen in combinatie met gedifferentieerde tarieven waarbij de vervuiler het meest betaalt. Ook zorgen we voor een zo hoogwaardig mogelijke verwerking van het afval.

- Afvalscheiding en hergebruik worden voor inwoners zo eenvoudig mogelijk gemaakt onder andere door bakken voor gescheiden afvalinzameling op loopafstand van woningen te plaatsen.
- Er wordt zoveel mogelijk hergebruikt. Bij de verwerking van het afval wordt de afvalverwerker met het hoogste rendement in hergebruik geselecteerd.
- De vervuiler betaalt: inwoners en bedrijven die veel afval hebben, betalen meer dan degenen die minder afval hebben en goed recyclen. Inwoners en bedrijven die minder grondstoffen gebruiken, beter scheiden en zwerfafval aanpakken, worden beloond. Er komt meer handhaving en er komen hogere boetes op illegale dump.
- Waar mensen samenkomen, ontstaat afval. De gemeente stimuleert scholen, winkels, markten en evenementen om afvalvrij te worden, onder andere door voorlichting en eisen in subsidie- en vergunningsvoorwaarden.
- Het gebruik van wegwerpplastic wordt snel afgebouwd. De gemeente stopt met het gebruik ervan en speelt een coördinerende rol bij de invoering van duurzame alternatieven.
- Er komt een verbod op het oplaten van (wens)ballonnen en het verspreiden van confetti en serpentine in de buitenlucht.
- Papierverspilling gaan we tegen. Bewoners ontvangen alleen nog ongeadresseerde reclamefolders als zij hier zelf met een ja-ja-sticker of een ja-nee-sticker om vragen.
- De gemeente stimuleert luierr recycling en informeert gebruikers van luiers en incontinentiemateriaal over wasbare alternatieven.
- De gemeente ondersteunt betrokken inwoners in het schoonhouden van hun eigen buurt door het beschikbaar stellen van afvalknijpers, handschoenen, vuilniszakken, adoptieprullenbakken en door het ophalen van verzameld zwerfvuil. De gemeente organiseert een jaarlijkse straatopruimdag.

- Daarnaast pleit Heerlen voor de invoering van statiegeld op nog meer producten, en voor een grotere verantwoordelijkheid van producenten en verkopers om zwerfafval te voorkomen. Er komen meer rookvrije zones en er komt een publiekscampagne om de verspreiding van peuken tegen te gaan.
- Bedrijven worden binnen een grotere straal rondom hun zaak verantwoordelijk voor het opruimen van zwerfafval dan de huidige 25 meter. Daarnaast betreft deze opruimverplichting niet alleen meer afval dat aantoonbaar door de winkelier is verkocht.
- Heerlen herzielt het Strategisch Meerjarenplan RD4 2022-2026 (Samen Steeds Slimmer) en ziet toe op de realisatie van de doelstelling van een afvalvrij Heerlen en de halvering van het gebruik van nieuwe grondstoffen en materialen in 2030.
- De norm voor zwerfvuil gaat in Heerlen met enkele stappen omhoog, zodat minder zwerfvuil op straat en in het openbaar groen te zien is.
- Heerlen stimuleert wormenhotels in de wijken om GFT afval om te zetten naar compost.

Lokale economie versterken

Heerlen kiest voor het versterken van de lokale en regionale economie. Thuiswerken of een korte woon-werkafstand is beter voor mens en milieu. Lokaal inkopen bij regionale bedrijven heeft de voorkeur. Op die manier weten mensen beter waar hun voedsel en spullen vandaan komen en onder welke omstandigheden ze zijn geproduceerd.

- De gemeente gaat door met het koop-lokaal initiatief en geeft zelf het goede voorbeeld door zoveel mogelijk lokaal en regionaal in te kopen.
- De gemeente ondersteunt lokale producenten die hun producten in de regio willen verkopen, bijvoorbeeld door marktstandplaatsen met voorrang of korting aan hen te gunnen.
- Indien onvermijdelijk is dat bomen gekapt worden, worden gekapte bomen zo hoogwaardig en lokaal mogelijk gebruikt, bijvoorbeeld als bouw materiaal of voor meubels.
- De gemeente ondersteunt ZZP'ers, startups en organisaties die duurzaam ondernemen bij het vinden van kantoorruimte in bedrijfsverzamel panden. Zo mogelijk worden bestaande oude panden omgebouwd voor dit doel.
- Gemeente Heerlen ondersteunt pop-up stores en andere kleine initiatieven om leegstand tegen te gaan.
- Heerlen maakt de stad aantrekkelijk middels een radicale vergroening met bomen, eetbare struiken, waterpartijen en mogelijkheden om te bewegen voor jong en oud.

Stop de vervuiling!

- Heerlen gaat beter en adequater handhaven bij milieuvervuiling. Bedrijven worden hierop sneller beboet en gesloten.
- Bedrijventerreinen die geen toekomst meer hebben of teveel hinder veroorzaken voor omliggende woongebieden worden circulair en schoon of omgevormd tot woonwijken en groen. Bij herstructurering van bedrijventerreinen die wel toekomstperspectief hebben, wordt er veel intensiever gebruik gemaakt van de beschikbare ruimte. Nieuwbouw en renovatie van bestaande bedrijfspanden wordt volledig circulair en demontabel uitgevoerd.
- De gemeente gaat verdozing tegen en weert grootschalige distributiecentra en datacenters.
- Er komt een reclamebelasting voor reclame in de openbare ruimte. Reclamezuilen en banners worden verboden in groene gebieden. Hiermee reguleren we de hoeveelheid reclame en dragen we bij aan consuminderen.
- Bij nieuwbouw stelt de gemeente de eis dat er maatregelen worden genomen om te voorkomen dat schoon regenwater afvloeit naar het riool. Bij bestaande bouw

stimuleert Heerlen maatregelen om regenwater en afvalwater te ontkoppelen. Ook gaat Heerlen zich inzetten om alle riooloverstorten dicht te maken. Zo spoelt vuil rioolwater niet meer in onze schone sloten.

- Heerlen brengt de bezuinigde afvalbakken weer terug op plaatsen met veel overlast.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Productieprocessen gaan vaak gepaard met hoge CO₂-uitstoot, armoede, uitbuiting, uitputting van natuurlijke grond- en hulpstoffen of schendingen van mensenrechten. De norm wordt maatschappelijk verantwoord ondernemen. Bekeken wordt hoe vestigingseisen hierop kunnen worden aangepast. Heerlen blijft een Fairtrade- en Global Goals-gemeente en verwerkt deze uitgangspunten in het economisch beleid. Het inkoopbeleid is duurzaam en sociaal, de prijs is daaraan ondergeschikt.

- Pensioenbijdragen van gemeentemedewerkers worden niet meer geïnvesteerd in fossiele industrieën, de intensieve veehouderij en bedrijven die mensenrechten schenden of wapens verkopen. Heerlen zet zich in om ABP, waar de gemeente verplicht aan moet deelnemen, maatschappelijk verantwoord te laten beleggen.
- Heerlen zet erop in een maatschappelijk akkoord te sluiten met bedrijven over sociaal en duurzaam ondernemen, met aandacht voor energiebesparing, hergebruik en besparing van grondstoffen, versterking van de lokale en regionale economie en duurzame werkgelegenheid.
- Bij aanbestedingen wordt extra aandacht besteed aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt door te zorgen voor werkplekken en leerwerkplekken voor praktisch geschoolden, mensen met een arbeidsbeperking, statushouders en oudere werkzoekenden.
- Heerlen stimuleert dat bedrijven vooral werknemers werven in de eigen regio.
- Heerlen laat geen distributiecentra toe.

Festivals, evenementen en toerisme

Een feestje of vakantie is leuk, maar we moeten wel rekening houden met de impact ervan op omwonenden, dieren, natuur en klimaat. Festivals bijvoorbeeld gaan gepaard met hard geluid, veel licht en vieze uitstoot, met alle negatieve gevolgen van dien.

- De gemeente stelt een evenementenplan op. Daarin wordt onder andere aangegeven hoe de natuur beschermd wordt, wat evenementenlocaties zijn, wat voor soort evenementen hier welkom zijn, hoe vaak ze gebruikt mogen worden, wat daarna de herstelperiode is, hoe omwonenden betrokken worden en wat de maximale geluidsnormen zijn.
- Festivals worden gehouden op plekken waar ze geen schade toebrengen aan de natuur. Er komen duidelijke kaders of en hoe festivals en evenementen kunnen plaatsvinden in parken. Parken blijven toegankelijk voor algemeen publiek. Er komen strengere regels voor geluidsoverlast en lichtvervuiling.
- Evenementen met dieren worden niet toegestaan, zodra dit wettelijk mogelijk is. Tot die tijd ontmoedigt Heerlen het gebruik van dieren via de communicatie met organisatoren en via een vergunningsplicht voor het gebruik van dieren bij evenementen.
- Evenementen worden duurzaam: vrij van afval (geen gebruik van wegwerpmateriaal), vuurwerk en vervuilende dieselaggregaten. Organisatoren stimuleren dat bezoekers per fiets of met het openbaar vervoer komen. De kosten of gunning van een vergunning zijn afhankelijk van hoe groen en duurzaam het evenement is. Subsidies worden alleen verstrekt als evenementen aan strikte duurzaamheidsvoorwaarden voldoen.
- Bij de vergunningverlening van horecagelegenheden wordt rekening gehouden met omwonenden wat betreft geluidsoverlast. Horecazaken worden gestimuleerd plantaardige opties aan te bieden. Energieslurpende terrasverwarming wordt zo snel

mogelijk verboden en horecaondernemers worden ondersteund bij overschakeling naar duurzame alternatieven.

- Heerlen investeert niet in grootschalige prestige-evenementen, zeker niet als ze bedoeld zijn om de gemeente (inter)nationaal op de kaart te zetten.
- Citymarketing en regiopromotie kosten veel geld, dat beter aan duurzame doelen besteed kan worden. De komst van toeristen - zeker als ze met het vliegtuig of de auto komen - is milieuvervuilend en kan voor overlast zorgen. Heerlen stopt met investeringen hierin. Ook keert Heerlen zich tegen de wildgroei van hotels en van vakantieverblijf van woningen. Inkomsten uit de toeristenbelasting worden gebruikt om bezoekers te spreiden, te investeren in deelfietsen en het openbaar vervoer en het lokale groen te versterken.

5 Prettig en duurzaam Wonen voor iedereen Wonen en bouwen

Een goede woning is een basisrecht voor iedereen.

Door de volledig ontspoorde woningmarkt is het vinden van een woning echter bijna onmogelijk. Wachtlijsten voor een sociale huurwoning worden alleen maar langer en de prijzen rijzen de pan uit. De 'vrije woningmarkt' blijkt vooral interessant voor huisjesmelkers en speculanten. Gewone kopers, starters en huurders hebben het nakijken. De Partij voor de Dieren wil het woningtekort op een duurzame wijze aanpakken. Heerlen volbouwen is niet de oplossing; dat maakt de gemeente onleefbaar. Wij willen de beschikbare ruimte en woningen eerlijker en slimmer verdelen.

Geen woningmarkt maar volkshuisvesting

Huizen zijn om in te wonen, geen verdienmodel. Wij willen dat studenten betaalbaar op kamers kunnen, dat starters een huur- of koopwoning kunnen vinden die bij hun situatie past en dat ouderen kunnen doorstromen naar toegankelijke seniorenwoningen. Een passende woning voor iedereen.

- We maken ruimte voor duurzame initiatieven zoals zelfvoorzienende woonvormen, gemeenschappen van mensen die streven naar duurzaamheid (ecowijken) en tiny houses. Bij nieuwbouw en herstructurering wordt ruimte gereserveerd voor sociale projectontwikkeling waarbij toekomstige bewoners gezamenlijk opdrachtgever zijn voor hun eigen nieuwbouwproject.
- Er komen meer betaalbare woningen: fors meer sociale huurwoningen en meer betaalbare middenhuur. Ook komen er (nieuwe) plannen voor betaalbare koopwoningen.
- Er worden geen sociale huurwoningen meer verkocht of geliberaliseerd tenzij deze minstens één-op-één worden vervangen.
- Woningcorporaties zorgen in de eigen voorraad voor genoeg woningen onder de eerste en tweede aftoppingsgrens, om zo alle inkomensgroepen te bedienen.
- Ook de verhuur van (particuliere) woningen boven de sociale huurgrens gaan we reguleren met als doel lagere huren en een betere kwaliteit.
- Er komen regels voor goed verhuurderschap. Verhuurders moeten een verhuurdersvergunning met een beperkte geldigheid aanvragen. Wanneer zij niet voldoen aan de regels voor goed verhuurderschap, raken zij die vergunning kwijt.
- De gemeente stimuleert en faciliteert levensloopbestendige en aangepaste woningen, alternatieve woonvormen zoals meergeneratiewoningen, en zorgwoningen. Woningbouwcorporaties en projectontwikkelaars ontwikkelen woningen waar (groeps-) wonen en zorg gecombineerd worden.
- De gemeente stuurt op gemengde wijken, waar inwoners uit verschillende leeftijdsgroepen, inkomensgroepen, met verschillende achtergronden en leefstijlen, elkaar tegenkomen. Het karakter van wijken en de rechten van degenen die daar al wonen, worden beschermd. Bij sloop- en nieuwbouw van een wijk moeten er minimaal evenveel sociale huurwoningen en betaalbare koopwoningen worden teruggebouwd om verdrijving van mensen met lagere inkomens te voorkomen.
- Er komen maatregelen tegen speculatie met woonruimte en leegstand, zoals een zelfbewoningsplicht en een leegstandverordening met sancties. De gemeente past opkoopbescherming toe waar het mag, om zo beleggers uit de wijken te weren. We stellen een maximum aan het aantal panden dat een individu of onderneming in een gemeente mag bezitten.
- Heerlen dringt aan op het weer legaliseren van het kraken van langdurig leegstaande panden. Indien gekraakte panden ontruimd worden, zorgt de gemeente ervoor dat dit niet tot nieuwe dak- of thuisloosheid leidt.
- Verkamering en/of het splitsen van woningen kan soms een uitkomst bieden voor het tekort aan passende woningen. Op wijkniveau dient bekeken te worden of dit past in de omgeving. Splitsing moet voldoen aan duidelijke regels om misstanden te voorkomen. Voor de verkamering of het splitsen van woningen houden we vergunningsplicht en het keurmerk in stand waardoor de kwaliteit en de veiligheid van kamerverhuurpanden verbeteren.
- Renovatie en herontwikkeling hebben de voorkeur boven sloop en nieuwbouw. Beeldbepalende gebouwen, bomen, lanen en wijken worden niet gesloopt.
- Voor AirBnB komt er een registratieplicht om wildgroei in de toekomst te voorkomen.
- De gemeente heeft speciale aandacht voor betaalbare huisvesting voor kwetsbare groepen zoals zorgbehoevenden, alleenstaande ouders, jongeren en ouderen.
- Gemeente Heerlen zoekt naar herbesteding van de vele leegstaande panden en kerken.

Klimaatpositief, circulair en natuurinclusief

We moeten dringend de bestaande woningen verduurzamen en de leefomgeving radicaal vergroenen. Dit is nodig om de klimaatdoelen te halen én om de gevolgen van de klimaatverandering, zoals hittegolven en hoosbuien, goed op te vangen. De afgelopen jaren is hier te weinig aan gedaan: de buitenruimte versteent, bomen worden gekapt en er is nog veel onbenutte ruimte op daken voor groen. We bouwen circulair: er wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van gerecyclede, plantaardige hernieuwbare grondstoffen en lokale materialen, die niet afkomstig zijn uit de bio-industrie. Gebouwen worden voorzien van een materialenpaspoort zodat deze materialen bij sloop of verbouwing opnieuw kunnen worden gebruikt. Duurzame houtbouw wordt gestimuleerd.

- Natuurinclusieve en ecologische bouw wordt de standaard. Dat betekent dat een gebouw aangepast wordt aan de flora en fauna uit de omgeving, langer meegaat, en voor meerdere functies geschikt is.
- De gemeente gaat gebruik maken van een puntensysteem voor diervriendelijk en natuurinclusief bouwen, waardoor bij elke aanbesteding voor bouwwerkzaamheden concrete en meetbare eisen gesteld kunnen worden aan diervriendelijke en natuurinclusieve maatregelen.
- Heerlen neemt concrete maatregelen om het bodemleven te beschermen. Met ontwikkelaars worden hierover afspraken gemaakt. Op braakliggende terreinen wordt het verplicht om de grond begroeid te houden.
- We gaan sneller en beter isoleren met gezonde en veilige isolatiematerialen, plantaardige materialen, zoals hennep, stro, lisdodde en vlas. We stoppen met isoleren met pir en pur en andere niet regeneratieve materialen. Ook pakken we bestaande schimmelwoningen aan op een natuurlijke manier. Woningen moeten meer energie opwekken dan ze gebruiken. Dat levert milieuwinst en een lagere energierekening op.
- De gemeente maakt harde prestatieafspraken met woningcorporaties: om uiterlijk in 2030 energieneutraal te zijn en voor het bouwen van voldoende betaalbare en goede huizen.

Durf te kiezen in de schaarse ruimte

We gaan waar nodig woningen bijbouwen, maar alleen waar dat past in de omgeving en waar dat niet ten koste gaat van groen. Waar er ruimte is voor verdichting wordt er geïnvesteerd in extra groen om de gemeente leefbaar te houden voor mens en dier.

- We ontwikkelen een woonladder met een duidelijke limiet aan het aantal toe te voegen woningen in Heerlen. De eerste trede van de woonladder houdt in dat we bestaande bebouwing slimmer benutten, zoals het transformeren van kantoorpanden, het aanpakken van leegstand en het stimuleren van doorstroming. Op de tweede trede wordt bestaande bebouwing verdicht, maar alleen waar dat kan zonder de leefbaarheid aan te tasten voor mens en dier. Pas daarna wordt op de derde trede gekeken naar bijbouwen aan de rand van bestaande woonkernen. Tweederde van Nederland bestaat uit landbouwgrond. Als we een substantieel deel daarvan omzetten in natuur, ontstaat er ook ruimte voor extra woningen. De vierde trede bestaat uit grenzen aan de groei: verdere woningbouw is niet meer mogelijk of wenselijk. Oplossingen moeten buiten Heerlen worden gezocht.
- Om Heerlen leefbaar te houden, moet er niet verder worden verdicht op plaatsen waar al weinig groen is of waar er overbelaste infrastructuur is.
- We zetten in op meer ruimte voor en een betere bescherming van groen en natuur in bestemmingsplannen en omgevingsplannen.
- Bij het toevoegen van woningen worden altijd maatschappelijke voorzieningen zoals scholen, zorgcentra, openbaar vervoer, parken, speeltuinen en winkels toegevoegd. Heerlen zet maximaal in op meervoudig ruimtegebruik.

- Heerlen neemt recreatiegroen op als maatschappelijke voorziening bij herstructurering van wijken en bij nieuwbouw. Elke inwoner woont op loopafstand van bijvoorbeeld een park of speelbos.
- Bij bijbouwen ligt de prioriteit bij voldoende betaalbare huur- en koopwoningen. Bij nieuwbouw en transformatie wordt minimaal 60% gereguleerde huur toegevoegd. Tweederde hiervan moet sociale huur zijn, en het resterende deel wordt middenhuur tot 1000 euro.
- Heerlen Centrum moet weer gaan leven: regelgeving in Heerlen heeft aanpassing zodat woningen boven winkelpanden weer bewoond kunnen worden.
- Vrijgekomen gebouwen in Heerlen, zoals het Tarcisiusgebouw, kunnen dienstdoen als zorgwoning en gratis woning voor studenten die studeren aan de zorgacademie. De zorgstudent verplicht zich dan bijvoorbeeld om minimaal twee keer per week te helpen bij de zorg van de bewoners van de zorgwoningen.
- Heerlen stelt leegstaande panden beschikbaar als atelier- of repetitieruimte. Kunstenaars kunnen exposeren in lege winketalages.

6 Vervoer zonder vervuiling

Mobiliteit en bereikbaarheid

Onze gemeente kan zoveel mooier, schoner en gezonder

als we ons anders gaan verplaatsen. Stilstaande en rijdende auto's nemen veel plek in, en zorgen voor uitstoot. Daarom is de auto niet langer de baas en zetten we voetgangers, fietsers en openbaar vervoer centraal. Zo realiseren we een groene omgeving en gezonde lucht: basisvoorwaarden voor het welzijn van iedereen.

Ruim baan voor voetgangers en fietsers

Vervuילend verkeer wordt ontmoedigd, schoon verkeer wordt gestimuleerd. Door ruim baan te geven aan voetgangers en fietsers kunnen we de hoeveelheid gemotoriseerd verkeer sterk terugdringen. Hiermee dragen we fors bij aan de klimaatdoelen, krijgen we een gezonder en aantrekkelijker centrum, winnen we ruimte terug voor groen in onze straten en wordt het voor kinderen en dieren buiten veiliger.

- De gemeente investeert fors in snelle, veilige en groene wandel- en fietspaden. Vrijliggende fietspaden en ongelijkvloerse kruisingen bij drukke wegen hebben de voorkeur, maar niet ten koste van bomen en groen. Fietsers hebben altijd voorrang op rotondes en kruisingen met autowegen.
- Er komen veel meer leefstraten en fietsstraten waar voetgangers en fietsers voorrang hebben. Gemotoriseerde voertuigen zijn te gast en rijden stapvoets. Zo wordt spelen op straat en samenkomen met bureν veilig en aangenamer. In een Leefstraat richten inwoners hun straat op een creatieve en leefbare manier in zodat er meer ruimte is voor spelen en ontmoeten. De gemeente helpt inwoners om Leefstraten in te richten.
- Het centrum van Heerlen blijft autoluw.
- De gemeente moedigt bedrijven en organisaties aan om gebruik te maken van fietskoeriers en doet dat zelf ook.
- Scooters, brom- en snorfietzen zijn niet langer welkom op fietspaden binnen de bebouwde kom. Scooters/brommers met verbrandingsmotor werven we uit het stadscentrum en recreatie- en natuurgebieden door middel van verkeersborden.
- Alternatieve schone vormen van vervoer zoals speed pedelecs/e-bikes vormen een duurzaam alternatief voor middellang woon-werkverkeer en zijn daarom welkom op de fietspaden, met als maximumsnelheid 25 km/u binnen de bebouwde kom.
- In principe geldt er voor gemotoriseerd verkeer binnen de bebouwde kom een maximumsnelheid van 30 km/h. De inrichting van de weg wordt waar mogelijk aangepast.
- In straten zonder vrijliggende fietspaden wordt de maximumsnelheid beperkt tot 30 km/u. Straten zonder trottoirs worden omgevormd tot (woon)erven, met een maximumsnelheid van 15 km/u.
- Er komt een verkeersveiligheidsplan om het aantal verkeersongevallen en het aantal slachtoffers onder mensen en dieren terug te dringen.
- Op sommige plekken wordt het zo druk dat zelfs fietsers en voetgangers niet meer op een veilige manier de ruimte kunnen delen. In die gevallen krijgt de voetganger voorrang en is de fiets te gast.
- De gemeente zorgt voor voldoende gratis stallingen voor fietsers op drukbezochte plekken en bij treinstations en bushaltes. Grote stallingen hebben 24-uurs bewaking, bijvoorbeeld via participatiebanen.
- Fietsers worden in Heerlen niet langer gebruikt om het gemotoriseerde verkeer af te remmen zoals dat nu bijvoorbeeld het geval is op de Akerstraat. Nieuw aan te leggen fietspaden krijgen een afbakening.
- De gemeente zorgt ervoor dat in elke wijk eenvoudige fietsreparaties kunnen worden gedaan.
- De Leisure Lane wordt voortvarend opgepakt om het fietsen in Heerlen aan te moedigen.

Goed en duurzaam openbaar vervoer

Momenteel investeert de overheid ruim twee keer zoveel in wegen als in het openbaar vervoer. Als we dat omdraaien wordt Nederland een stuk schoner, veiliger en duurzamer. Laten we in Heerlen beginnen!

- Openbaar vervoer krijgt prioriteit boven autoverkeer.
- De gemeente stimuleert en faciliteert deelfietssystemen zoals de OV-fiets. Niet alleen op treinstations zijn deelfietsen beschikbaar, ook op belangrijke bushalteplaatsen en P+R-terreinen zijn deze een waardevolle toevoeging aan het openbaar vervoer.

- De gemeente vergroot de parkeer-en-reismogelijkheden. Voor reizigers die verder gaan met het openbaar vervoer of de fiets worden de P&R-faciliteiten gratis.
- Het openbaar vervoer is en blijft veilig, betrouwbaar, frequent, betaalbaar en toegankelijk, ook voor mensen met een functiebeperking. Het openbaar vervoer is gratis voor mensen met een laag inkomen. In alle woonwijken en dorpskernen is regelmatig openbaar vervoer beschikbaar. OV is 's avonds en 's nachts op afroep beschikbaar.
- Al het openbaar vervoer en de voertuigen van de gemeente zijn vanaf de eerstvolgende aanbesteding 100% duurzaam aangedreven. Vanaf uiterlijk 2030 zijn alle bussen 100% duurzaam aangedreven en emissievrij.
- Voor veel Heerlenaren is openbaar vervoer te duur. Heerlen doet een experiment voor gratis openbaar vervoer voor jongeren tot 27 jaar en 65-plussers.
- Elke buurt in Heerlen moet met openbaar vervoer bereikbaar zijn.
- Heerlen zet zich in voor een snelle en goede treinverbinding met Aken en daarmee de rest van Europa.

Minder en schonere auto's = meer ruimte en gezonde lucht!

Overall waar auto's staan of rijden, kunnen geen kinderen spelen. Heerlen kiest ervoor om de openbare ruimte terug te winnen op de auto.

- Er komen geen nieuwe autoparkeerplekken bij op straat. Overbodige parkeerplaatsen worden omgevormd tot bredere voetpaden, kinderspeelplekken, bloemrijke bermen, kleine parken of fietsparkeerplekken.
- Er komen meer carpoolplekken en liftershalthes in Heerlen.
- Heerlen streeft naar Zero Emissie voor de logistiek. Vrachtverkeer wordt waar mogelijk geweerd uit het centrum en woonkernen. Aan de rand van de gemeente komen overslagpunten of distributie hubs, waarna verder vervoer van goederen fossielvrij plaatsvindt.
- De gemeente hanteert minimale afstanden tussen drukke verkeerswegen en de vestiging van gevoelige bestemmingen, zoals scholen, kinderdagverblijven en verzorgingscentra.
- Verkeerswegen voor gemotoriseerd verkeer worden door de gemeente niet meer uitgebreid of verbreed.
- Vervuילend verkeer wordt geweerd door de invoering en uitbreiding van milieuzones.
- De gemeente zorgt voor voldoende oplaadpunten met groene stroom voor elektrische voertuigen. Deze worden waar mogelijk in het bestaande straatbeeld geïntegreerd, bijvoorbeeld in de grond of in lantaarnpalen.
- Initiatieven voor elektrische deelauto's en (elektrische) (bak-)fietsen worden actief ondersteund.
- Heerlen richt de wijk grenzend aan het station (Schandelen) in met mobiliteits-hubs. Op centrale pleinen in de buurten worden elektrische deelauto's, deel-(bak)-fietsen aangeboden (voordelig met stadspas) aan bewoners van de buurt. Hiermee bestrijdt de gemeente vervoersarmoede en biedt mensen een alternatief voor de eigen auto.
- Voor medewerkers, de raad en het college wordt vervoer per fiets door de gemeente bevorderd. Voor langeafstandsvervoer wordt gebruik gemaakt van openbaar vervoer en elektrische deelauto's.
- Heerlen lobbyt voor betere internationale treinaansluitingen.

7 Gezond en veilig in Heerlen

Gezondheid, zorg en veiligheid

Een gezonde en veilige leefomgeving draagt bij aan het voorkomen van problemen. Als mensen gezonder leven door meer buiten te zijn, veel te bewegen en goed te eten, zijn ze minder vaak ziek en belanden ze minder snel in een zorgtraject. De Partij voor de Dieren legt de nadruk daarom op preventie. Niet alleen bij gezondheid, maar ook bij nieuwe virusuitbraken en bij veiligheid. Mensen die zorg of ondersteuning nodig hebben, dienen zo goed en snel mogelijk te worden geholpen. Geld mag nooit een reden zijn om geen of ondermaatse hulp en ondersteuning te krijgen.

Gezond begint bij schoon

Een gezonde omgeving begint bij een schone omgeving. De negatieve effecten van luchtverontreiniging en geluidsoverlast op de gezondheid mogen niet onderschat worden. Deze randvoorwaarden voor onze gezondheid moeten beter worden bewaakt.

- Iedereen heeft recht op schone lucht. De Partij voor de Dieren wil dat Heerlen een plan opstelt om ervoor te zorgen dat de gemeente voldoet aan de luchtkwaliteitsnormen van de Wereldgezondheidsorganisatie.
- De gemeente bevordert schone lucht door op meer plekken gemotoriseerd verkeer te weren, milieuzones in te stellen en houtstook aan banden te leggen. Houtstook is een enorme bron van ultrafijnstof, die voor gezondheidsproblemen kan zorgen bij o.a. longpatiënten, (ex-) coronapatiënten, kinderen en ouderen. Daarom komen er geen biomassacentrales en de gemeente licht haar burgers beter voor over verantwoord gebruik van pellet- en houtkachels om overlast te beperken. Aanschaf van dit soort kachels wordt ontmoedigd. Er komt een gemeentelijk stookverbod wanneer een stookalert is afgegeven en een meldpunt bij de gemeente voor stookoverlast.
- Bomen en groen maken de lucht schoner. Mensen en dieren worden daarnaast gelukkiger van een groene omgeving. De gemeente is daarom ambitieus in het planten van extra groen en bomen en beschermt bestaande bomen.
- Heerlen heeft bedrijven die vervuiling veroorzaken goed in beeld en handhaaft strikt op overlast en overtredingen. Er komt meer capaciteit bij de toezichthouders zodat zij intensiever kunnen controleren, ook om milieuvuiling te voorkomen. Er komt een lokaal meldpunt waar misstanden op het gebied van natuur en milieu ook anoniem gemeld kunnen worden.
- Heerlen werkt uitbreiding van vliegverkeer tegen en verzet zich tegen toenemend vliegverkeer boven de gemeente.
- De gemeente is samen met het drinkwaterbedrijf, het waterschap, de provincie en het Rijk verantwoordelijk voor schoon en gifvrij drinkwater, zonder stoffen als PFAS (zoals GenX). Bij nieuwe ontwikkelingen worden geen vervuilende activiteiten getolereerd die negatieve gevolgen hebben voor de drinkwatervoorziening.
- Geluidsoverlast kan stress veroorzaken en de gezondheid verslechteren. Heerlen pakt bronnen van geluidsoverlast in de woonomgeving aan. Hierbij worden de WHO-richtlijnen voor geluid van weg-, vlieg- en railverkeer en windturbines aangehouden.
- Heerlen gaat voorzichtig om met elektromagnetische velden. Het blijft cruciaal om in de telecomsector strikt te handhaven op elektromagnetische stralingsnormen, inclusief de gecombineerde effecten van meerdere antennes.

Bewegen is gezond

In onze gemeente kunnen inwoners naar hartenlust bewegen. De gemeente richt de openbare ruimte optimaal in om veilig te kunnen sporten en bewegen en maakt sportdeelname voor iedereen toegankelijk.

- Wandelen, fietsen, buiten spelen en sporten wordt gestimuleerd en krijgt volop de ruimte, maar gaan niet ten koste van de natuur of het groen. De openbare ruimte wordt beweegvriendelijk ingericht en er komen meer natuurlijke en groene speelplaatsen.
- Sporten in verenigingsverband moet voor iedereen mogelijk zijn. In elke wijk zijn sportvoorzieningen voor jong en oud, zoals beweegtuinten, fitnessplekken, openbare voetbal- en basketbalveldjes en skateparken.
- Schoolpleinen en speelgelegenheden worden vergroend en zijn buiten schooluren beschikbaar voor de buurt.
- Nieuwe sportvelden worden zo groen en natuurinclusief mogelijk aangelegd en er wordt geen gif gebruikt bij onderhoud. Er worden geen nieuwe kunstgrasvelden aangelegd. Als bestaande kunstgrasvelden aan vervanging toe zijn, worden ze

vervangen door echt gras. Op alle kunstgrasvelden waar gebruik wordt gemaakt van rubbergranulaat, wordt het rubbergranulaat opgeruimd en zonodig vervangen door een niet-giftig en niet-schadelijk materiaal, zoals kurk en kokosvezels.

- De gemeente stimuleert deelname aan sport in het bijzonder onder doelgroepen die hieraan weinig deelnemen, onder wie (kinderen van) mensen met een laag inkomen.
- De gemeente heeft een geschikt sportaanbod voor ouderen en mensen met een chronische ziekte of beperking.
- Heerlen blijft investeren in het zwembad in Hoensbroek.

Gezond en duurzaam voedsel

De Partij voor de Dieren wil dat gezond, biologisch en plantaardig eten makkelijker en goedkoper wordt. Ongezond eten is overal beschikbaar en er wordt grootschalig reclame voor gemaakt door de voedselindustrie.

- De gemeente stelt een voedselvisie op en informeert en stimuleert haar inwoners met een campagne om gezond, biologisch, duurzaam en plantaardig te eten.
- In de eigen organisatie voert de gemeente het succesvolle concept 'Carnivoor? Geef het door!' in: plantaardig voedsel wordt de norm en dierlijk voedsel de uitzondering, vleesproducten moeten vooraf besteld worden.
- Plantaardig eten wordt gestimuleerd bij de organisaties waar de gemeente aan deelneemt of die de gemeente (financieel) ondersteunt.
- Heerlen zoekt naar middelen om nieuwe vestigingen van fastfoodketens te kunnen weren en treedt daarover in overleg met het Rijk.
- Heerlen weert snoepautomaten en reclame voor ongezond voedsel van stations en openbare voorzieningen.
- Heerlen ondersteunt dat kinderen van jongs af aan gezonde en duurzame voeding krijgen. Denk hierbij aan het faciliteren van plekken voor borstvoeding in openbare gebouwen en het geven van fruit en een gezonde, duurzame lunch op kinderdagverblijven en scholen.
- De gemeente wordt eetbaar: er komen meer moes- en pluktuinen.
- Het armoedebeleid moet gezondere voedselkeuzes makkelijker maken.
- De gemeente activeert en motiveert bewoners en bedrijven om voedselverspilling te verminderen en neemt maatregelen om voedselverspilling binnen de eigen organisatie tegen te gaan.
- Gezond eten gebeurt op scholen met een verlengde schooldag maar wordt ook de standaard op elke school in Heerlen.
- Heerlen start een pilot waarin kinderen op school hun lunch zelf bereiden met gezonde producten.

Gezond en wel

Steeds meer mensen voelen zich eenzaam en ongelukkig in onze geïndividualiseerde samenleving. Sommigen ervaren stress en een te hoge prestatiedruk. Depressieve klachten en burn-outs liggen op de loer. Dat verdient meer aandacht en openheid. Om het welzijn te bevorderen en de zorgkosten op termijn beheersbaar te houden investeert de Partij voor de Dieren in preventie. Onze samenleving gezond, sociaal, veilig en ontspannen maken, is de beste manier om gezond te worden.

- Initiatieven die gericht zijn op preventieve gezondheidszorg en welzijn, zoals het voorkomen van eenzaamheid en geestelijke problemen, krijgen steun van de gemeente.
- De gemeente stimuleert de inzet van ervaringsdeskundigen bij de ondersteuning van kwetsbare mensen.
- De gemeente investeert in jongerencentra, buurthuizen, wijkcentra en ontmoetingsplekken voor ouderen en mensen met een beperking.

- Er komt een brede aanpak om de psychische gezondheid te verbeteren, waarbij naast zorgprofessionals ook het (hoger) onderwijs en werkgevers- en werknemersorganisaties betrokken worden. Ook komt er een integrale aanpak voor de preventie van zelfdoding.

Zoönosen zoals COVID-19 en Q-koorts

De coronacrisis heeft ingrijpende gevolgen voor onze samenleving. COVID-19 was niet de eerste zoönose (infectieziekte die overspringt van dier op mens) die het gevolg was van onze omgang met dieren: door de intensieve veehouderij, de natuurvernietiging door de mens en de wereldwijde handel in dieren lopen we een hoog risico op nieuwe zoönosen. Virussen kunnen zo gemakkelijk overspringen van dieren op mensen. Dit is een bedreiging voor de wereldwijde volksgezondheid. Een nieuwe uitbraak moeten we dan ook voorkomen, en daarmee kunnen we in Heerlen lokaal beginnen.

- Heerlen brengt in kaart welke mogelijke bronnen er binnen de gemeente zijn waar ziekteverwekkers van dier naar mens kunnen overspringen.
- Tijdens de corona-lockdown zagen we het grote belang van natuur en groen voor mensen: recreatie in het groen en in de natuur is in die periode sterk toegenomen, met alle gevolgen van dien. De gemeente neemt daarom maatregelen om schade te beperken en overlast te voorkomen en legt extra groen en natuur aan.
- Bij de coronaherstelmaatregelen staan niet de economische kortetermijnbelangen centraal. We moeten niet terug naar het oude abnormaal, maar naar een nieuw normaal waar de belangen van dieren, natuur, milieu en klimaat centraal staan.
- Als gevolg van de coronamaatregelen kampen veel (jonge) mensen met psychologische problemen. We zorgen ervoor dat er voldoende toegankelijk psychologische hulp voor deze mensen beschikbaar is.

Zorg op maat

De behoefte aan zorg en hulp vanuit de Wet op de Maatschappelijke Ondersteuning neemt toe. Dit komt onder andere door een ongezonde leef- en voedselomgeving, hoge prestatie-eisen, de toename van het aantal chronisch zieken en door de vergrijzing. In de zorg zijn problemen ontstaan toen de Rijksoverheid verantwoordelijkheden afschoof op gemeenten zonder daar voldoende budget voor te geven.

- Iedereen die zorg en hulp heeft, heeft daar recht op, zonder lange wachtlijsten en met oog voor de menselijke maat. Heerlen levert de beste zorg die mogelijk is en vraagt bij de Rijksoverheid om meer geld voor de zorg.
- De gemeente zorgt voor ruim voldoende mensen en middelen om de gedupeerden van het toeslagenschandaal - en waar noodzakelijk hun omgeving - te helpen op een manier die recht doet aan hun wensen en eisen. Het herstel mag niet ten koste gaan van andere taken op het gebied van welzijn. Extra middelen vanuit de landelijke overheid zijn dus vereist. Heerlen faciliteert een oplossing gebaseerd op de pilots 'betekenisvol herstel' en 'versneld herstel' die bijdraagt aan het emotionele en financiële herstel van de ouders en aan een zo kort mogelijke integrale beoordeling op één locatie.
- De gemeente zorgt voor kwalitatief goede zorg en hulpverlening, liefst door kleinschalige, buurtgerichte organisaties waar zorgmedewerkers fatsoenlijke werkomstandigheden hebben en zorgbestuurders geen topsalaris verdienen. Zorgverleners en opvanglocaties houden rekening met de achtergrond, identiteit en levensstijl van gebruikers.
- Wachtlijsten en wachttijden dringen we terug. Tot het zover is, zorgen we voor voldoende overbruggingszorg en meer (tijdelijke) opnameplaatsen. De gemeente zorgt ook voor voldoende behandelplekken en reservebedden voor mensen in acute (psychische) nood.

- De overbelasting van de jeugdzorg pakken we adequaat aan. We beperken de wachtlijsten en lossen knelpunten in de GGZ op. Persoonlijke begeleiders komen langs bij gezinnen die het nodig hebben en huisartsenposten krijgen een ondersteuner.
- Ouders en kinderen krijgen goede ondersteuning bij scheiding, ziekte en andere ingrijpende gebeurtenissen.
- Het bevorderen van gelijke kansen voor iedereen is nodig om zwaardere jeugdzorg te voorkomen.
- Het komt nog te vaak voor dat jongeren die jeugdhulp ontvangen opeens in het diepe vallen op het moment dat ze 18 worden. De overgang tussen jeugdzorg en volwassenenzorg moet daarom worden versoepeld, door geleidelijke afbouw van de geboden hulp van 18 jaar tot 21 jaar.
- De gemeente erkent de relatie tussen huiselijk geweld en dierenmishandeling. Om huiselijk geweld en dierenmishandeling tegen te gaan, werkt de gemeente nauw samen met het Landelijk Expertise Centrum Dierenmishandeling en het Landelijk Expertise Centrum Kindermishandeling.
- Bij politie, jeugdzorg, scholen, dierenartsen en sociale wijkteams wordt extra aandacht besteed aan het herkennen en melden van geweld in de thuissituatie tegen zowel mensen als dieren.
- Het moet voor slachtoffers van huiselijk geweld makkelijker worden om melding te maken en gebruik te maken van crisisopvang als het niet mogelijk is om de thuissituatie voldoende veilig te maken. Er is voor die situaties voldoende crisisopvang beschikbaar in de regio.
- Met organisaties voor vrouwen- en mannenopvang spreekt de gemeente af dat zij bij het intakegesprek vragen naar de aanwezigheid van huisdieren binnen het gezin. Daarbij wordt dan ook de mogelijke opvang van het huisdier besproken.
- De gemeente helpt mensen die (tijdelijk) naar een crisisopvang of zorginstelling verhuizen om hun huisdier mee te nemen, tenzij dat niet in het belang van het dier is. Als dat niet mogelijk is, wordt gezorgd voor goede opvang van het huisdier.
- Mantelzorgers worden (financieel) ondersteund. Er komt extra aandacht voor het tegengaan van overbelasting van mantelzorgers. Bij de toegang en evaluatie van de zorg wordt meer rekening met de beperkte belastbaarheid van mantelzorgers gehouden.
- Cliënten in de zorg moeten kunnen meebeslissen over hun eigen behandeling. Inwoners hebben de mogelijkheid tot eigen regie over hun persoonsgegevens.
- De gemeente zorgt voor kwalitatief goede hulpmiddelen en doelgroepenvervoer, waar service en duurzaamheid (door bijvoorbeeld hergebruik en elektrisch vervoer) hand in hand gaan. Bij aanvragen voor ondersteuning voor mensen met een beperking met hulp- of therapiedieren wordt goed gekeken naar dierenwelzijn.

Verslavingen

Het gebruik van genotsmiddelen kan risico's voor de gezondheid en veiligheid opleveren en kan leiden tot verslaving. Ook mag het gebruik niet leiden tot vervuiling van het milieu en hinder voor de omgeving.

- De gemeente zorgt voor een goede voorlichting over de gezondheidsrisico's van het gebruik van verslavende middelen, waaronder ook gamen, (online) gokken, internet en sociale media. Jongeren hebben hierbij speciale aandacht. Heerlen ondersteunt het tegengaan van verslaving.
- Heerlen werkt toe naar een rookvrije generatie. Er wordt niet meer gerookt bij scholen, op kinderspeelplaatsen en bij sportgelegenheden. Er komen meer rookvrije zones in de openbare ruimte, bijvoorbeeld bij bushaltes en ziekenhuizen. De gemeente geeft het goede voorbeeld en verbiedt roken rond alle gemeentelijke gebouwen.
- Er komen geen nieuwe casino's of gokhallen.

- Heerlen staat open voor proeven met lokale wietteelt. Deze teelt is duurzaam en biologisch. Er komen geen nieuwe coffeeshops in de buurt van scholen.
- Er komt een preventiecampagne over het gebruik van lachgas. Vanwege milieu-, klimaat- en gezondheidsrisico's wordt lachgas in de openbare ruimte verboden.
- Heerlen zorgt voor een betere spreiding van de opvang van verslaafden of zorgmijders.

Veiligheid

De gemeente zet stevig in op veiligheid in de brede zin van het woord. Om de lange termijn veilig en leefbaar te houden wordt zowel criminaliteit als racisme en discriminatie actief bestreden. Daarnaast is het belangrijk om zoveel mogelijk te voorkomen dat mensen op het verkeerde pad raken en in de criminaliteit belanden.

- Ondernijning (onderlinge verwevenheid tussen boven- en onderwereld) is een groot probleem in heel Nederland. De gemeente investeert in de politiecapaciteit tegen ondernijning, witwassen en fraude en bekijkt het vergunningenbeleid kritisch.
- Heerlen investeert in meer toezicht en handhaving om toenemende criminaliteit in het buitengebied tegen te gaan, zoals dumpingen van drugsafval, illegale verhuur aan drugsproducenten, stroperij en illegale bomenkap.
- Heerlen investeert in meer wijkagenten, de ogen en oren van de buurt. Dankzij de inzet van de wijkagent kunnen mogelijke problemen in de buurt al in een vroeg stadium worden gesignaleerd, voor ze ontsporen.
- Er komt meer aandacht voor de oorzaken van criminaliteit en het voorkomen van criminaliteit, bijvoorbeeld door te investeren in jongeren in kansarme situaties. Ook zet de gemeente in op preventie door goed en zinvol jongerenwerk en voldoende opbouwwerkers. De gemeente biedt, liefst proactief, gerichte ondersteuning aan ouders met kinderen en pubers die dreigen af te glijden, bij voorkeur door professionals met dezelfde culturele achtergrond.
- Met cameratoezicht en automatische gezichtsherkenning in de publieke ruimte wordt uit privacyoverwegingen zeer terughoudend omgegaan. Cameratoezicht biedt slechts schijnveiligheid en zorgt vaak alleen maar voor verplaatsing van het probleem.
- Discriminatie en racisme worden actief bestreden, zie ook hoofdstuk 8.
- Iedereen moet veilig over straat kunnen. Hierbij wordt extra aandacht besteed aan vrouwen en LHBTQIA+-personen. Straatintimidatie wordt aangepakt.
- Er komt een actieplan om femicide (vrouwenmoord), (online) vrouwenhaat en geweld tegen vrouwen tegen te gaan.
- Preventief fouilleren werkt etnisch profileren en stigmatiseren in de hand, Heerlen staat dit niet toe.
- Veiligheid van mens en dier staat onder druk door de klimaatcrisis. Heerlen speelt in op deze risico's en maakt veiligheidsprotocollen en hitteplannen. De gemeente neemt diergeveiligheid mee in een effectief plan voor klimaatadaptatie.
- In het rampenplan wordt de evacuatie, in-veiligheidsstelling en tijdelijke opvang geregeld van alle dieren in Heerlen, van huisdieren tot aan dieren op de kinderboerderij en in het wild levende dieren.
- In het driehoeksoverleg tussen de burgemeester, het Openbaar Ministerie en de politie is er oog voor dierenwelzijn. Dierenmishandeling wordt actief opgespoord en tegengegaan.
- Zolang er nog geen landelijk verbod is op het afsteken van consumentenvuurwerk stelt Heerlen een eigen verbod in. Ook carbidschieten wordt verboden. Nieuwe verkooppunten voor consumentenvuurwerk worden niet vergund. Feestelijke, veilige en milieuvriendelijke alternatieven voor vuurwerk, zoals shows met licht, muziek, drones en lasers, kunnen plaatsvinden als mensen, dieren, natuur en milieu er geen schade van ondervinden.

- Heerlen ontwikkelt samen met COC Limburg, de Antidiscriminatievoorziening (ADV) Limburg, politie en handhaving scholingen met daarin handreikingen om discriminatie, uitsluiting en racisme tegen te gaan.
- Hennep Aanpak Parkstad (HAP) moet ook na 2022 worden gecontinueerd.

8 Iedereen doet er toe

Gelijke kansen, werk en inkomen

In een gezonde en bloeiende samenleving is iedereen gelijkwaardig. Maar in Nederland is van echte gelijkwaardigheid helaas nog geen sprake, ook niet in Heerlen. Waar je wieg staat, bepaalt nog altijd voor een groot deel je kansen. Gemiddeld worden mensen uit armere gezinnen en buurten minder oud en hebben ze een slechtere gezondheid. Mensen die om wat voor reden dan ook niet tot de norm behoren, worden bewust en onbewust gediscrimineerd en achtergesteld. Voor racisme, discriminatie en ongelijke kansen mag geen ruimte zijn in Heerlen. Met andere woorden: er is werk aan de winkel voor de (lokale) overheid.

Gelijke kansen voor iedereen

Racisme en andere vormen van discriminatie komen helaas nog steeds veel voor: zichtbaar en ook onzichtbaar verweven in de structuren van onze samenleving. Het is tijd voor zelfreflectie en een daadkrachtige aanpak vanuit de overheid, die zich niet afzijdig mag houden. Erkenning van het verleden is een belangrijk onderdeel van de bestrijding van hedendaagse discriminatie en racisme.

- Heerlen treedt met kracht op tegen discriminatie en komt met een plan om institutioneel racisme uit te bannen.
- De gemeente investeert in de emancipatie van minderheden op scholen, bij sportverenigingen, in zorginstellingen, in religieuze kringen en binnen de eigen organisatie.
- Heerlen pakt discriminatie op de arbeidsmarkt aan, bijvoorbeeld door het mogelijk maken van anoniem solliciteren.
- Het ambtenarenapparaat wordt een evenwichtige afspiegeling van de samenleving. Heerlen onderzoekt op welke wijze de eigen organisatie, inclusief het college, inclusiever en meer divers kan worden.
- Informatie die vanuit de gemeente wordt verstrekt, is zoveel mogelijk geschreven op taalniveau B1, wat door de meeste inwoners wordt begrepen. Waar nodig wordt belangrijke informatie ook in andere talen verstrekt.
- Heerlen zorgt dat aangifte doen bij discriminatie laagdrempeliger wordt om zo de aangiftebereidheid van slachtoffers te vergroten. Dit doen we onder andere door sensitiviteitstraining over bijvoorbeeld racisme en LHBTQIA+-onderwerpen bij de politie.
- Etnisch profileren is discriminatie. Etniciteit en nationaliteit mogen geen factor zijn bij selectiebeslissingen en risicoprofielen van Heerlen.
- Preventief fouilleren werkt etnisch profileren en stigmatisering in de hand en Heerlen staat dit niet toe.
- De gemeente doet geen zaken met (en verleent geen subsidies aan) organisaties die discrimineren en uitsluiten.
- Burgers moeten kosteloos en zonder psychisch onderzoek hun achternaam kunnen veranderen als die uit het koloniale verleden stamt.
- Betwist erfgoed wordt in kaart gebracht. Heerlen zoekt op democratische wijze een zelfkritische omgang met dit erfgoed.
- Heerlen ondersteunt en faciliteert feestdagen van verschillende culturen, zoals het Suikerfeest en Keti Koti.
- De gemeente werkt op geen enkele wijze mee aan vieringen waarbij Zwarte Pieten aanwezig zijn. Sinterklaas wordt een leuk feest voor alle kinderen.
- Er wordt op meerdere plekken in de gemeente zichtbaarheid gegeven aan LHBTQIA+’ers. Randon bepaalde dagen, zoals de internationale dag tegen transfobie en de Coming Out Day, worden publiekscampagnes en lezingen georganiseerd. De gemeente hilt minstens één keer per jaar de regenboogvlag en de transgendervlag.
- Heerlen zorgt voor een genderneutraal toilet op het gemeentehuis en stimuleert instellingen zoals de bibliotheek en buurthuizen om hetzelfde te doen.
- Heerlen kiest in de communicatie naar burgers een genderneutrale aanspreekvorm.
- Heerlen wijst scholen op de mogelijkheid ervaringsdeskundigen in te schakelen voor voorlichting over (LHBTQIA+-)discriminatie en racisme.
- Heerlen draagt er zorg voor dat sekswerkers hun werk op een veilige manier kunnen uitvoeren.
- De gemeente zorgt dat straatnamen in Heerlen recht doen aan de geschiedenis van alle inwoners. Bij nieuwe straatnamen die naar personen verwijzen wordt diversiteit het uitgangspunt.

- Bij het project Heerlen-Noord dient steeds het uitgangspunt en de doelstelling te zijn de kansarmoede en sociaal-economische achterstanden te doorbreken en onderwijsachterstanden op te heffen door geconcentreerd taalonderwijs.
- Meer scholen in kwetsbare wijken worden ingericht als compleet kindcentrum.
- Heerlen maakt een infowaaier die jaarlijks huis aan huis wordt verspreid met daarin op thema de belangrijkste dienstverleningen van de gemeente, de sociale kaart en zorg- en ondersteuningsorganisaties met bijbehorende telefoonnummers helder op een rij.

Humaan asielbeleid

De Partij voor de Dieren maakt zich zorgen over het gebrek aan bestaanszekerheid en toekomstperspectief in grote delen van de wereld. De klimaat- en natuurriscrisis zullen dit in de toekomst alleen maar verergeren. De gemeente heeft een humaan opvangbeleid voor mensen die een veilig onderkomen zoeken.

- Heerlen biedt kleinschalige opvang aan asielzoekers verspreid over de gemeente. Asielzoekers worden opgevangen op een wijze die hen in staat stelt zich te ontplooiën door middel van taalcurssussen, onderwijs, werk en goede zorg.
- Heerlen helpt statushouders bij het vinden van huisvesting, integreren en het vinden van een gepaste baan en/of opleiding. Hierbij werkt de gemeente nauw samen met de arbeidscoaches van Vluchtelingenwerk. De arbeidscoaches steken tijd en aandacht in het leren kennen van de vluchteling. Samen kijken ze naar de wensen en ervaring van de vluchteling.
- De gemeente werkt niet mee aan het uitzetten van kinderen die hier geworteld zijn.
- Niemand zou op straat moeten slapen, dus ook uitgeprocedeerde asielzoekers niet. Heerlen draagt er zorg voor dat deze mensen een veilige slaapplek, douche-mogelijkheid en te eten hebben.
- Heerlen start een buddyproject voor asielzoekers waarbij mensen die in Heerlen worden geplaatst in afwachting van asiel wegwijs worden gemaakt in de Nederlandse samenleving en daarmee ook iemand hebben om op terug te vallen bij vragen en onzekerheden.

Volwaardig meedoen voor iedereen

Mensen zijn gelukkiger wanneer zij iets kunnen betekenen in de samenleving. Mensen moeten ongeacht hun achtergrond, functiebeperking, financiële situatie of leeftijd hun talenten kunnen ontplooiën. Kern van het sociale beleid hoort te zijn: “Niets over ons, zonder ons”.

- Het marginaliseren en stigmatiseren van mensen met een functiebeperking op grond van hun lichamelijke en/of verstandelijke gesteldheid, ook wel validisme genoemd, wordt serieus genomen als vorm van discriminatie.
- Heerlen bevordert de gelijke rechten van mensen met een beperking en zorgt ervoor dat het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap strikt wordt nageleefd. Toegang tot overheidsgebouwen en publieke voorzieningen zoals onderwijs, openbare instellingen, toiletten en openbaar vervoer wordt vanzelfsprekend voor iedereen. Zaken als ondertiteling van de raaduitzending, gebarentolken bij belangrijke gemeentelijke evenementen en rolstoelvriendelijke stoepen worden de norm.
- Openbare en publieke ruimtes worden, voor zover dit nog niet gerealiseerd is, optimaal toegankelijk voor mensen met een lichamelijke, visuele of auditieve beperking, voor mensen die snel overprikkeld raken en voor analfabeten en laaggeletterden. Heerlen heeft daarin nog veel obstakels te nemen.
- De gemeente investeert in laagdrempelige en goed bereikbare buurt- en dorpshuizen.
- Op verschillende plekken, zoals in grote publieke ruimtes, in parken en in het centrum, worden leenrollators en/of leenrolstoelen aangeboden.

- Iedereen moet op een goed toegankelijke plek in de buurt zelfstandig zijn of haar stem kunnen uitbrengen bij verkiezingen.
- Heerlen investeert in signaleringsnetwerken per buurt of dorp om eenzaamheid, verwaarlozing, mishandeling en uitbuiting op te sporen.
- De gemeente is ruimhartig in het toekennen van hulpmiddelen. Het gebruik en de toewijzing van parkeerplaatsen voor mensen met een beperking is gratis.
- Heerlen houdt bij beleidsontwikkeling rekening met burgers met een lichamelijke, psychische, visuele of auditieve aandoening. Daarbij maakt de gemeente structureel gebruik van checklists die helpen bij het vergroten van de bewustwording over en opnemen van deze inclusiviteit.
- Heerlen start projecten die jong en oud verbinden en creëert daarvoor een praathuis in de stad.
- Heerlen wordt 'rolstoel-proof' en bovendien beter toegankelijk voor doven en slechtzienden.
- Heerlen maakt busvervoer voor ouderen en mensen die slecht ter been zijn betaalbaar, laagdrempelig en vier maal per maand gratis.
- Heerlen stimuleert meer initiatieven zoals Butting-Inn in Hoensbroek om eenzaamheid onder ouderen of alleenstaanden te doorbreken.

Een armoedevrij Heerlen

Ieder mens heeft recht op bestaanszekerheid en bescherming tegen armoede en sociale uitsluiting. Helaas is er nog veel armoede en ongelijkheid, wereldwijd en ook in Nederland. Bij veel mensen is de portemonnee al voor het einde van de maand leeg. Steeds stijgende vaste lasten en zorgdragen voor anderen maken het leven duur. Onverwachte rekeningen, zoals een reparatie, zijn dan net te veel. Heerlen kan en moet meer inzetten op het verlichten en voorkomen van armoede.

- De invoering van een basisinkomen heeft veel voordelen. De gemeente geeft aan bij het Rijk, dat hierover gaat, dat Heerlen een pilot wil met een basisinkomen.
- De gemeente komt met een plan om te voorkomen dat armoede wordt doorgegeven van generatie op generatie.
- Er komt extra aandacht voor kinderen die opgroeien in armoede of een taalachterstand hebben. Ieder kind heeft recht op goede kleding, gezonde maaltijden, een fiets en een laptop voor school.
- Voor veel jongeren is het een moeilijke overgang als zij op hun 18e wettelijk volwassen worden om verantwoordelijk te worden voor hun eigen financiën. Heerlen zet extra in op het voorkomen van schulden bij jongeren.
- Armoede wordt onder andere bestreden door goede, mede op preventie gerichte schuldhulpverlening. Heerlen ondersteunt de voedselbank en weggeefwinkels om de gevolgen van armoede te verlichten.
- Schuldhulpverlening zal door Heerlen niet worden uitbesteed aan commerciële bedrijven. Het is moreel verwerpelijk om winst te maken op de schulden van een ander.
- Huisdieren zijn geen onderpand. Bij eventuele schuldsanering of huisuitzetting worden huisdieren en hun toebehoren niet onder dwang verkocht.
- De gemeente maakt het mogelijk om saneringskredieten te verstrekken aan inwoners met problematische schulden.
- Het natraject van schuldhulpverlening wordt verbeterd om te voorkomen dat mensen opnieuw in de schulden belanden.
- De gemeentelijke voorzieningen voor mensen met een laag inkomen breiden we uit. Hiermee maken we onder andere sport, kleding en cultuurbezoek toegankelijk voor mensen met een kleine portemonnee, bijvoorbeeld door inzet van een stadspas.
- Gemeentelijke belastingen worden eerder kwijtgescholden, onder andere om de armoedeval te voorkomen. Mensen die volgens de normen van de Rijksoverheid

in aanmerking komen voor kwijtschelding, krijgen deze voor de rioolheffing, de afvalstoffenheffing, de hondenbelasting, de watersysteemheffing en de zuiveringsheffing. De normbedragen voor vermogen die gelden voor kwijtschelding van de gemeentelijke belastingen worden gelijkgesteld aan die voor de Participatiewet. Dit maakt het voor mensen met een laag inkomen lonend om een gezonde financiële buffer aan te houden.

- Mensen met een bijstandsuitkering mogen giften tot 20% van hun uitkering behouden zonder hierdoor gekort te worden op hun uitkering.
- Mensen die 2 jaar in armoede leven, komen eerder in aanmerking voor de bijzondere bijstand en/of witgoedregeling.
- Niemand hoeft op straat te slapen. Heerlen regelt voldoende gratis en passende slaapplekken voor dak- en thuislozen. Ook hun huisdieren zijn hier welkom. Er is extra aandacht voor dak- en thuisloze LHBTQIA+-jongeren en andere kwetsbare groepen.
- Heerlen stelt jeugdtegoed beschikbaar voor Heerlense gezinnen met een kleine beurs. Het tegoed wordt gestort op de stadpas van het kind. Het jeugdtegoed is te besteden bij de aangesloten winkels en in het openbaar vervoer.

Werk in groene banen

De gemeente speelt een grote rol in het zorgen voor passend werk voor iedereen die dat wil. Dit kan ook door vrijwilligerswerk te doen of door stage te lopen wanneer betaalde arbeid (nog) niet mogelijk is.

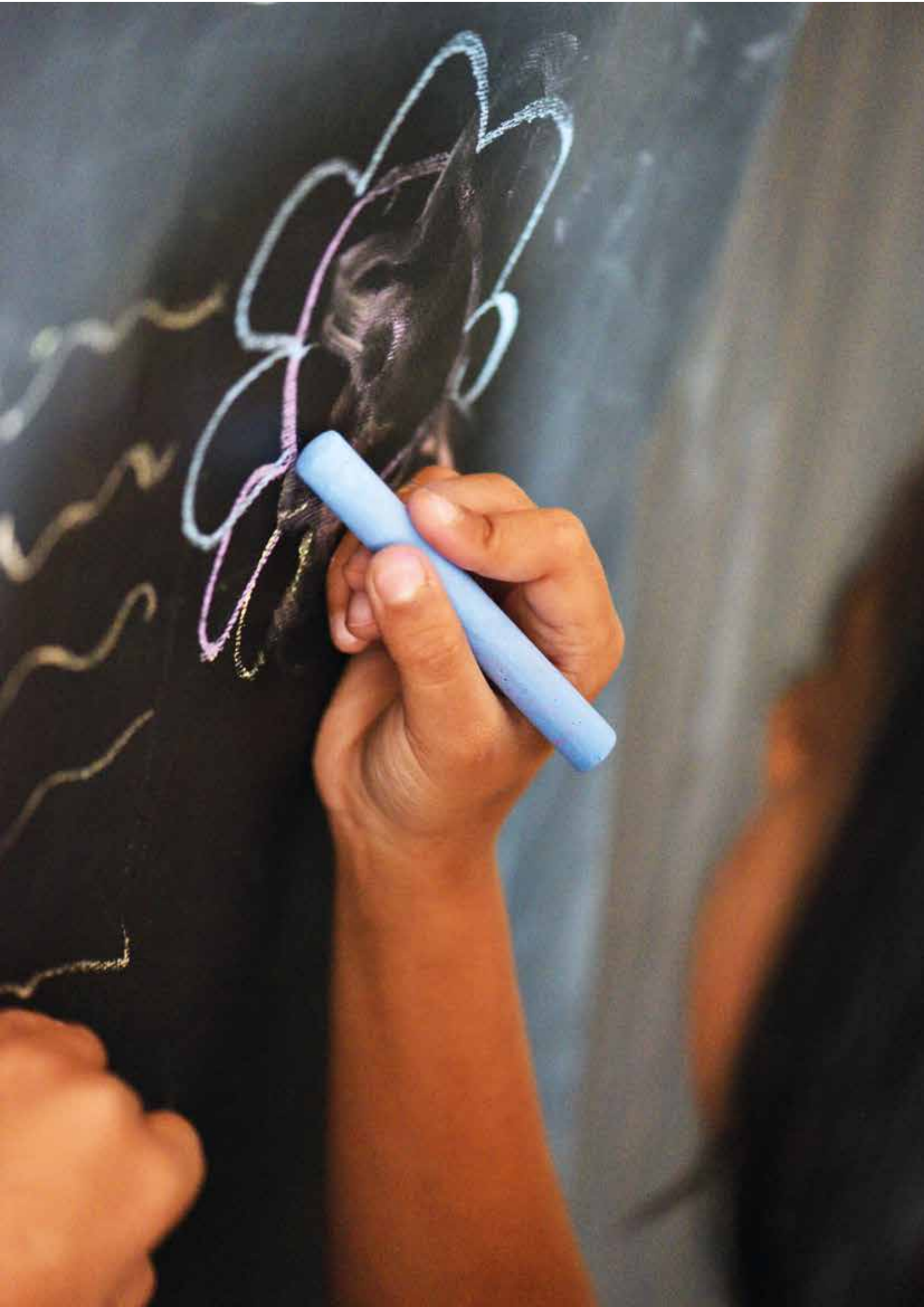
- Heerlen stimuleert groene en schone werkgelegenheid, opleidingen en stages. Bij inkoop en aanbestedingen wordt goed werkgeverschap een criterium.
- De gemeente start een pilot op basis van het principe van "Open Hiring", waarbij iedereen voor bepaalde functies welkom is, ongeacht verleden, opleiding of ervaring.
- De gemeente stimuleert goed werkgeverschap en spreekt bedrijven hierop aan.
- De gemeente geeft zelf het goede voorbeeld. Waar mogelijk neemt de gemeente het personeel in eigen dienst en zorgt ze voor goede arbeidsvoorwaarden. De gemeente breidt de duur en de vergoeding voor het ouderschapsverlof uit voor alle ouders. Ook wordt transitieverlof voor transgender medewerkers vastgelegd. De gemeente voert proactief beleid om ook mensen met een arbeidsbeperking in dienst te nemen.
- De gemeente faciliteert bij- en herscholing door het aanbieden van stage- en opleidingsplaatsen. Gezien de hoge jeugdwerkloosheid zet de gemeente in op het begeleiden van starters op de arbeidsmarkt.
- Het wordt voor lokale ondernemers en instellingen financieel aantrekkelijk gemaakt om iemand met een bijstandsuitkering in dienst te nemen.
- De gemeente ondersteunt uitkeringsgerechtigden om vrijwilligerswerk, mantelzorg en stages te doen. Ook als deze activiteiten niet direct gericht zijn op terugkeer naar de arbeidsmarkt, maar zonder dat het verplicht vrijwilligerswerk wordt. De persoon met een uitkering staat centraal, niet de organisatie die (goedkoop) extra menskracht in wil zetten.
- Sociale werkplaatsen blijven behouden, zodat mensen dicht bij huis betekenisvol werk kunnen doen met goede begeleiding. Mensen die bij hun dagbesteding een maatschappelijke meerwaarde toevoegen, hoeven geen eigen bijdrage voor die dagbesteding te betalen.
- Arbeidsmigranten werken vaak onder en leven vaak in ondermaatse omstandigheden. De manier waarop arbeidsmigranten worden gehuisvest, wordt strenger en frequenter geïnspecteerd en wordt verbeterd.

9 Slimmer, wijzer, mooier

Onderwijs en cultuur

Goed en toegankelijk onderwijs

vormt het fundament voor een vrije, democratische samenleving. Het onderwijs zou er een stuk beter voor kunnen staan. Niet elk kind heeft nu dezelfde kans op goed onderwijs. Een goed cultuurbeleid is van grote waarde voor Heerlen, want kunst en cultuur verrijken het leven en inspireren.

Goed onderwijs voor iedereen

De Partij voor de Dieren wil dat het onderwijs niet alleen gericht is op het ontwikkelen van cognitieve vaardigheden maar op de ontplooiing van alle talenten, inclusief sociale, emotionele, motorische en creatieve vermogens. Scholen horen gericht te zijn op de ontwikkeling van de individuele leerling, niet op het halen van de hoogst mogelijke cijfers. Onderwijs draagt bij aan de bewustwording over de klimaatcrisis, milieuproblematiek en dierenwelzijn en over de rol van de mens hierin.

- Er zijn voldoende scholen in de buurt zodat elk kind lopend of op de fiets naar school kan.
- De gemeente investeert in het tegengaan van onderwijssegregatie, bijvoorbeeld door extra zorgteams op zwakkere scholen, verhoogde inzet van schoolmaatschappelijk werkers, maatschappelijke convenanten tussen scholen en de verlengde schooldag.
- Een helder en eerlijk aanmeldbeleid bij scholen zorgt ervoor dat alle kinderen in Heerlen een gelijke kans op goed onderwijs hebben.
- Een gezond binnenklimaat is belangrijk voor zowel leerlingen als leraren. De gemeente trekt voldoende geld uit voor het natuurinclusief renoveren en verduurzamen van verouderde schoolpanden. Nieuwe schoolpanden worden natuurinclusief en energieneutraal gebouwd.
- De gemeente investeert in sport (waaronder zwemlessen) en cultuur- en muziek- en (onafhankelijke) duurzaamheidseducatie op scholen. Scholen worden gestimuleerd om lessen over inclusiviteit aan te bieden, met voldoende aandacht voor emancipatie, racisme en discriminatie.
- Scholen worden gestimuleerd en financieel ondersteund om groene schoolpleinen, schoolmoestuinen en gezonde kantines te hebben waar gratis fruit en een gezonde, duurzame schoollunch worden aangeboden.
- Veel van de problemen in onze maatschappij, zoals onze slechte omgang met dieren, zinloos geweld en vandalisme komen door een gebrek aan empathie met anderen. De gemeente stimuleert programma's die compassie bij kinderen verhogen.
- Bij scholieren en studenten komen vaak psychische klachten voor. Er dient actief gewerkt te worden aan een cultuur waarin taboes rondom psychische klachten doorbroken worden en waarin het praten erover wordt gestimuleerd.
- Scholen verzorgen lessen over eenzaamheid onder LHBTQIA+-leerlingen en bieden voorlichting over het aangeven en respecteren van seksuele grenzen. Het oprichten van een Gender & Sexuality Alliance (GSA) op scholen (een organisatie of groep leerlingen en vrijwilligers die zich sterk maakt voor een voor iedereen veilige omgeving op school) kan daarbij helpen.
- De gemeente faciliteert meer MBO-stageplekken en stimuleert bedrijven die voor de gemeente werken dit ook te doen, om het tekort aan stageplekken voor MBO's te verkleinen.
- De gemeente bestrijdt analfabetisme en laaggeletterdheid, onder meer door het organiseren van laagdrempelige activiteiten en taalscholen in bibliotheken en buurthuizen.
- Alle peuters kunnen gebruik maken van betaalbare voorschoolse opvang.
- De invoering van het passend onderwijs is nog niet geslaagd. Het is voor kinderen en ouders vaak moeilijk om de juiste hulp te krijgen. De gemeente gaat strenger toezien of alle scholen wel de nodige voorzieningen treffen voor leerlingen, zodat ieder kind met plezier naar school kan gaan.
- De gemeente onderzoekt wat er nu gebeurt met scholieren en studenten die 'thuiszitten' omdat er geen passende plek voor hen gevonden kan worden of omdat zij niet in staat zijn om naar school te gaan. Met deze kennis kan de gemeente proactief bijdragen aan een nieuw programma waar deze groep elkaar kan ontmoeten, activiteiten kan doen en talenten kan blijven ontplooiën zonder de schoolse druk.
- De schoolwijkagent keert terug op middelbare scholen. Een agent die de school en de leerlingen kent, een vertrouwensband met hen opbouwt, en regelmatig langskomt

om op een laagdrempelige manier te praten over bv. drugs, wapens, loverboys en (cyber)pesten kan veel leed voorkomen en zorgen voor een veiligere en betere sfeer op scholen.

- Met de toenemende druk op de zorg heeft Heerlen een verantwoordelijkheid om de zorgacademie verder uit te bouwen en samen met de overheid te zoeken naar financiële en andere mogelijkheden om de studie aan de zorgacademie zo aantrekkelijk mogelijk te maken.

Cultuur en erfgoed voor iedereen toegankelijk

Creativiteit en vrijheid zijn kernwaarden van een open samenleving. Kunst en cultuur vormen een onmisbare basis voor een leven in vrijheid, waarin nieuwe wegen kunnen worden verkend en mensen zich ten volle kunnen ontplooiën. Kunst en cultuur zetten aan tot reflectie, maken emoties los, ontroeren en ontregelen. Ze wijzen de weg naar transformatie, verandering en innovatie die de samenleving nodig heeft om te overleven en te bloeien. We willen nadrukkelijk de cultuursector betrekken bij maatschappelijke vraagstukken.

- Het budget voor kunst, cultuur en erfgoed wordt structureel verhoogd, niet alleen om meer te kunnen programmeren, maar ook om de Fair Practice Code voor eerlijke beloning in de culturele sector te kunnen realiseren.
- Kleine culturele instellingen, organisaties voor amateurkunst, makers en artiesten komen in aanmerking voor cultuursubsidies en krijgen hulp bij het aanvragen van subsidies.
- Instellingen die cultuursubsidies van de gemeente krijgen, zetten bij hun activiteiten geen levende dieren in.
- De toegankelijkheid van theaters, bibliotheken en cultuurcentra voor mensen met een functiebeperking wordt verbeterd.
- De gemeente faciliteert broedplaatsen voor (amateur-)kunstenaars, creatieve starters en duurzaam ondernemerschap.
- Bij nieuwe kunst in de openbare ruimte wordt de voorkeur gegeven aan kunstenaars uit de regio. Bestaande kunst in de openbare ruimte wordt op een creatieve wijze beter onder de aandacht gebracht van inwoners, bijvoorbeeld door podcastwandelingen of apps.
- Musea zijn minstens één dag in de week gratis toegankelijk voor inwoners van de gemeente.
- Er wordt proactief gezocht naar samenwerkingen met diverse partners uit het culturele domein om op een creatieve wijze mee te denken over de uitdagingen in onze maatschappij.
- Adviescommissies voor bijvoorbeeld de selectie van kunstenaars voor gemeentelijke kunstopdrachten of de verdeling van cultuursubsidies hebben een diverse samenstelling met betrekking tot gender, etniciteit en leeftijd.
- Heerlen blijft investeren in het behoud van de wijkfunctie van haar bibliotheken.
- Heerlen bevordert het leesplezier onder kinderen en jongeren, bijvoorbeeld door activiteiten te organiseren in bibliotheken.
- De gemeente stimuleert deelname aan kunst en cultuur in het bijzonder onder doelgroepen die hiervan weinig gebruik (kunnen) maken, onder wie (kinderen van) mensen met een laag inkomen en mensen met een functiebeperking of chronische ziekte.
- Heerlen bevordert de herbestemming van monumenten. Sloop van (cultuur)historisch waardevolle of beeldbepalende panden dient voorkomen te worden.
- De gemeente steunt initiatieven om het erfgoed van migranten in Heerlen zichtbaar te maken.
- Heerlen is trots op haar cultureel erfgoed en belicht dit waar mogelijk. Echter prestigeprojecten als het Romeins museum en het centrumbad zouden pas van start

mogen gaan als prangende zaken waaronder leefbaarheid en armoede in Heerlen grotendeels zijn aangepakt.

- Eventuele vervolgprojecten voortkomend uit het IBA moeten gericht zijn op wat de stad en zijn inwoners nodig hebben. Hieraan dienen klimaatadaptieve maatregelen en het versterken van de biodiversiteit in de stad te worden toegevoegd.

10 Samen, eerlijk en open

Democratie, bestuur en privacy

De Partij voor de Dieren wil dat we in Heerlen werken aan een groene en gezonde gemeente, waarbij zoveel mogelijk wordt samengewerkt met inwoners en organisaties bij de voorbereiding van gemeentelijke besluiten. Privacy is een groot goed en Heerlen zet zich actief in voor de bescherming daarvan. De gemeente geeft het goede voorbeeld als het gaat om openheid, duidelijkheid en vertrouwen in inwoners.

Sterke lokale democratie

Betrokkenheid van inwoners wordt steeds belangrijker. Veel mensen willen meebeslissen over hun stad of buurt. Helaas komt participatie in Heerlen vaak onvoldoende uit de verf en worden de initiatieven, de plannen of de zorgen van inwoners niet of onvoldoende meegewogen bij beslissingen van het gemeentebestuur. De Partij voor de Dieren wil dat Heerlen positieve, concrete oplossingen van inwoners voor hun leefomgeving serieus neemt en zo mogelijk actief ondersteunt. Denk daarbij aan initiatieven als lokale energieopwekking, aanleg van groen en zorg in de buurt.

- Participatie gaat op de schop. In plaats van plannen maken voor inwoners, maken we plannen mét inwoners.
- Het raadgevend referendum krijgt een plaats bij belangrijke besluiten, zoals grote bouwprojecten of een gemeentelijke herindeling. Ook maken we wijkreferenda mogelijk.
- Gemeentelijke plannen waarvoor een vergunning nodig is, worden duidelijk en op tijd aangekondigd. Deze aankondigingen zijn niet alleen digitaal, maar ook in huis-aan-huisbladen en op de werklocatie zelf, denk bijvoorbeeld aan een lint om bomen die worden gekapt.
- De gemeente staat positief tegenover inwonersinitiatieven die passen binnen een leefbare en diervriendelijke gemeente en ondersteunt deze waar mogelijk.
- Er komt één gemeentelijk loket dat alle klachten coördineert. Tijdens de nacht en in het weekend is het klachtenloket ook bereikbaar voor meldingen van overlast en overtredingen.
- Er komt een sociaal statuut waarin de gemeente met woningcorporaties en huurdersverenigingen bindende afspraken maakt over rechten van bewoners bij ingrijpende ontwikkelingen waarbij herhuisvesting aan de orde is.
- Heerlen versterkt lokale initiatieven en de vorming van inwonersgroeperingen (zoals wijk/dorpsraden en buurtverenigingen). Deze worden actief betrokken bij besluiten over de buurt.
- Heerlen stelt een gemeentelijke ombudsfunctie en kinderombudsfunctie in.
- Demonstreren is een grondrecht. De aanmeldingsplicht voor kleine demonstraties wordt afgeschaft. Voor demonstraties naar aanleiding van actuele gebeurtenissen wordt de aanmeldtermijn verkort.
- Sterke, onafhankelijke, lokale media zijn van groot belang voor de inwoners van Heerlen. Hier wordt niet op bezuinigd. Er wordt meer geld vrijgemaakt om de uitzendingen toegankelijk te maken voor mensen met een auditieve beperking. Om onafhankelijke (onderzoeks-)journalistiek te bevorderen, komt er een breed toegankelijk lokaal mediafonds.
- Heerlen maakt gebruik van Burger Beraad bij complexe - vaak polariserende - onderwerpen zoals in het project Heerlen-Noord en het windenergieproject Heerlen-Zuid.
- Projecten als 'Wij maken de stad' gaan de wijken rond en faciliteren daarmee een definitieve inspraakmogelijkheid voor alle inwoners van Heerlen.
- Heerlen zoekt naar mogelijkheden om een project als Frisse Wind te laten blijven bestaan na 2022.

Transparant bestuur

Vertrouwen in de lokale overheid wordt geschaad door ondoorzichtige besluitvorming, geheime afspraken, achterkamertjes en ondemocratische samenwerkingsverbanden. Heerlen zet in op een open en transparant bestuur waarbij vertrouwen in inwoners het uitgangspunt is.

- In principe is alle gemeentelijke informatie openbaar en digitaal beschikbaar. Het college en de raad zijn uiterst terughoudend bij het opleggen van vertrouwelijkheid of geheimhouding.
- Er komt een gemeentelijk, openbaar lobbyregister. Bij raadsvoorstellen en beleidskaders wordt standaard vermeld welke betrokkenheid lobbyisten en belangenbehartigers op de voorstellen hebben gehad. Het college rapporteert jaarlijks over het lobbyregister.
- De afspraken die gemaakt worden tijdens de formatie van het college worden openbaar gemaakt.
- Gemeentelijke communicatie wordt begrijpelijker, toegankelijker en sneller.
- Inwoners die niet uit de voeten kunnen met digitale middelen kunnen voor gemeentezaken telefoneren of bij een fysieke balie in het stadskantoor of bibliotheek terecht. Communicatie per post blijft mogelijk, evenals het contant betalen op het stadskantoor.
- De democratische controle op samenwerkingsverbanden met andere gemeenten of organisaties, de zogenaamde gemeenschappelijke regelingen, is een punt van zorg en wordt verbeterd.
- Heerlen zoekt actief regionale samenwerking op het gebied van klimaat, natuur en milieu, en zorgt ervoor dat democratische controle door de gemeenteraad is gewaarborgd.
- Heerlen gaat vier-jaarlijks na of verbanden die zijn aangegaan nog gunstig zijn voor de Heerlenaren. Zo wordt de samenwerking binnen de BsGW in de nieuwe raadsperiode doorgelicht en wordt er op basis van de constatering daarvan besloten of Heerlen aan dit samenwerkingsverband gaat vasthouden.
- Afspraken die worden gemaakt in de gemeenschappelijke regelingen (intergemeentelijke samenwerkingsverbanden) moeten transparant worden gecommuniceerd naar de Raad.

Het recht op privacy

De vrije persoonlijke levenssfeer en privacy van inwoners is ontzettend belangrijk. Helaas zien we dat dit steeds meer onder druk komt te staan. De Partij voor de Dieren wil dat de privacy van inwoners gerespecteerd wordt.

- Met inzet van gemeentelijk cameratoezicht blijft Heerlen uit privacyoverwegingen zeer terughoudend omgaan. Het mag alleen tijdelijk en onder strikte voorwaarden, zoals een maximum bewaartermijn voor de camerabeelden.
- Advertentieboards met gezichtsherkenning of andere 'slimme' camera's worden verboden.
- De gemeente gaat uiterst voorzichtig om met persoonsgegevens. Het opslaan van gegevens en het gebruik hiervan mag alleen voor concrete, afgebakende doelen en als er een wettelijke grondslag voor is.
- Online monitoring van inwoners wordt tot het minimum beperkt en gebeurt volgens duidelijke richtlijnen. De gemeente gebruikt geen nep-accounts op sociale media.
- De gemeente gebruikt geen algoritmes waarbij computers besluiten nemen over mensen zonder menselijke inmenging. Algoritmes worden alleen gebruikt daar waar de werking ervan transparant is.
- Heerlen verbiedt wifi-tracking van inwoners in de openbare ruimte.
- Heerlen geeft inwoners inzicht in wie toegang heeft tot hun door de gemeente verwerkte persoonsgegevens en informeert inwoners actief over hun recht op inzage, correctie en verwijdering.